

ИСТОЧНОСЛОВАЧКЕ ПАРАЛЕЛЕ У РАТАРСКОЈ И ПОВРТАРСКОЈ ЛЕКСИЦИ РУСИНА У ВОЈВОДИНИ**

Историјске околности су допринеле да се у русинском језику данас могу пронаћи трагови језичких контаката са више језика карпатског ареала. Пресељавање Русина из делова данашње источне Словачке и североисточне Мађарске допринело је богатству, разноликости ових трагова. У овом раду фокусираћемо се на блискост русинског језика са источнословачким говорима. Тачније, испитаћемо повезаност ратарске и повртарске лексике у русинском језику у Војводини са паралелама у говорима источне Словачке.

Кључне речи: русински језик, Војводина, словачки језик, источнословачки говори.

Русини су се, према историографским подацима, организовано доселили на подручје данашњег Руског Крстура 1751. године када је администратор коморских поседа Франц Јосиф де Редл потписао уговор о насељавању коморске пустаре Велики Крстур (Рамач, 2007: 56). Као етничка заједница, Русини су се почели формирати средином XVIII века, када су се преселили из делова Источне Словачке у Бачку, тадашњи део Хабзбуршке монархије (Дуличенко, 2009: 129), тачније са територије тадашњих жупанија Унг, Угоча, Берг, Сатмар, Мараморош, Спиш, Абауј, Торна, Боршод, Гевеш, Сабољч и Чанад (Рамач, 1993: 35).

С обзиром на језичке контакте на територији са које су се Русини доселили средином 18. века, разумљиве су бројне идентичне паралеле са источнословачким говорима.

Претпоставља се да је за дијалектни ареал на којем су војвођански Русини били присутни пре доласка у Бачку карактеристична непрецизност генетичких особина, односно да се на том простору дотичу источнословенска и западнословенска стихија

* mudrisasa@ff.uns.ac.rs

** Рад је настао као резултат пројекта 187017, *Дискурси мањинских књижевности и култура у југоисточној и средњој Европи* који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

(Дуличенко, 2009: 79). Александар Дуличенко, руски лингвиста који се у свом раду често бавио русинским језиком у Војводини, закључује да је дијалекат данашњих војвођанских Русина морао бити управо у ареалу прелазног слоја, те да је ту у прелазном ареалу настала двореклност.

Полазећи од ове тврдње, у нашим претходним радовима смо покушали да поједине лексеме ратарске и повртарске лексике ставимо у контекст западоукрајинских и источнословачких говора, али и језика карпатског ареала. На тај начин смо учили, онако како то види Рамач, неколико слојева русинске лексике чије формирање је било условљено историјским околностима. Под овим историјским околностима подразумевамо досељавање Русина у Бачку и нове језичке и културне контакте.

Према класификацији коју је понудио Рамач, разликујемо стару, карпатску лексику (прасловенска лексика, стари германизми, стари хунгаризми) и нову лексику (нови германизми, нови хунгаризми, србизми) (Рамач, 2006: 400).

Узимајући у обзир све наведено, у овом раду ћемо покушати да уочимо које су то карактеристике које приближавају русински језик источнословачким говорима.

ПРЕТХОДНА ИСТРАЖИВАЊА И ТЕОРИЈСКЕ ПОСТАВКЕ

Захваљујући напорима украјинског етнографа Володимира Хнађука, крајем 19. и почетком 20. века, русински језик је привукао пажњу славистике. Тада се и јављају први ставови о пореклу русинског језика (Дуличенко, 2009: 85). Према првом научном ставу, русински језик представља словачки дијалекат. Овај став је заступало више научника (Олаф Брох, Алексей И. Собољевски, Франтишек Пастрнек, Самуел Цамбел, Јозеф Шкултети, Чарлс Бидвел, Свен Густавсон). Представници другог става русински језик у Војводини виде као украјински дијалекат. Ову позицију су кроз историју заступали Володимир Хнађук, Хавријил Костелник, Михајло Ковач, Никола Кочиш и руски лингвист Никита И. Толстој (Густавсон, 1984: 20–30).¹

Тамара Хома у свом раду „Попатрунки лингвистох на походзене руског језика” даје преглед теорија и ставова о пореклу русинског језика (Хома, 2015). Између осталог, она наводи и *русинофилску теорију* према којој њени представници (М. Фејса, Г.

¹ Нећемо се задржавати на специфичностима ових ставова с обзиром на то да рад не претендује да актуализује расправу нити да покуша да да коначне одговоре.

Међешу, лингвисти Конгреса русинског језика) сматрају да се Русини у Србији осећају као Русини, те да нема основа третирају русински језик у Србији и Хрватској као дијалекат (Хома, 2015: 64). Поред ове теорије, Хома наводи и *москофилску теорију* која је у прошлости имала својих следбеника, а данас није актуелна (Хома, 2015: 64). Према њој су Русини део великог руског народа, а руски језик је њихов књижевни језик.

За разумевање места русинског језика међу словенским језицима, значајне податке дају радови Митра Пешикана „Основни структурални карактеристики рускеј гласовеј системе” (Пешикан, 1980) и Михајла Фејсе “Руски-бешеда, дијалект чи јазик” (Русински - говор, дијалект или језик) (Фејса, 1992–1993) и “Карактеристики руског језика” (Карактеристике русинског језика) (Фејса, 2006).

Последња значајна студија у вези са пореклом русинског језика објављена је 2011. године *Русински јазик Србији и Хрватии в свете јазикових контактов – лингвогенетическиј аспект*, Вјачеслава Чарског (Русински језик у свету језичких контаката – лингвогенетички аспект) (Чарски, 2011). Аутор долази до закључка да русински језик води порекло од источнословацких требишовских говора. Као доказ наводи 60 карактеристика које приближавају русински језик требишовским источнословацким говорима. Према Чарском, нису све карактеристике релевантне. Русински језик у Војводини има 18 заједничких црта са карпаторусинским говорима које сматра за нерелевантне. За Чарског су релевантне следеће карактеристике: рефлексии прасловенских вокала, назала, прасловенских група *tort, tolt, tert, telt, je, tj, dj, dl, kv, gv*, одсуство епентетског л, асибилација, флексије номинатива јединине именица средњег рода, датива јединине именица мушког рода, датива и локатива именица средњег и мушког рода, инструментала јединине именица на -а, именица женског рода на консонант, придева и заменица, локатива јединине именица женског рода, генитива множине именица, датива множине именица, инструментала множине именица, локатива множине именица, номинатива множине присвојних придева и заменица, компарација придева, 1. лице јединине презента, 3. лице јединине презента, наставак инфинитива (Чарски, 2011).

Нама је, међутим, најближи став Александра Дуличенка, према коме се уникатност русинског језика састоји од унутрашњих, структурно генетичких и спољашњих, социолингвистичких карактеристика (Дуличенко, 2009: 79). За наш рад су интересантне ове унутрашње, структурно-генетичке карактеристике.

Ове тврдње Дуличенко илуструје карактеристикама русинског језика на фонетском и морфолошком нивоу. С обзиром на

то да у овом раду анализирамо лексику, навешћемо карактеристике на фонетском нивоу до којих је дошао Дуличенко:

1. $\check{e} > a$ е, 'е (*бешета, хлеб*); б) а, 'а (*цали, бляди*); в) і, 'і (*бидни, шніг*);
2. $r > a$ ар (*гарси, карк*); б) ег (*червени, шерцо*);
3. $l > a$ ол (*молга, полни*); б) ов (*розбовчани*); *жовти / жолти*;
4. $tj, kj > a$ (*ноц, вецей*); б) \check{c} (*помочи, гоч*);
5. d' испред вокала предњег реда $> a$ (dz') $> dz$ (*дзечи, дзень*); али б) (*дески, еден*);
6. t' испред вокала предњег реда $> a$ (c') $> c$ (*цемни, цело*); али б) (*ти, тебе*);
7. s' испред вокала предњег реда $> a$ (s') $> \check{s}$, а такође у групама sv' ($> \check{sv}$), sl' ($> \check{sl}'$), str ($> \check{str}$) (*шено, швижи, шлїд, штредні*) али б) (*свидоми, стредні*);
8. $tort > a$ *trat* (*крава, брада*), б) *torot* (*зноровиц ше*);
9. $tert > a$ *tret* (*брег, пред*), б) *teret* (*чересло, смерек*);

Као карактеристике које су западнословенске, Дуличенко наводи и промену *tolt > tlat* (*глад, глава*) и *tolt > tlot* (*млоди, хлоп*), од којих је први тип генетски повезан са словачким, а други са пољским језиком (Дуличенко, 2009: 80).

Међу набројаним, издваја карактеристике присутне у словачким говорима *dl* (*зубадло, садло*), *gvi > hvi* (*гвизда*), *kvi > kvi/kve* (*квице, квет*).

Акцент на претпоследњем слогу Дуличенко повезује са пољским језиком, иако је ова карактеристика присутна у свим источнословачким говорима осим сотацког.

С друге стране, карактеристика блиска украјинским говорима је $e > o$ испред шуштавих \check{c}, \check{z} (*чоло, ожог*).

Сагледавајући карактеристике, Дуличенко закључује да се још у старом крају одвијао процес међусобне интерференције две језичке стихије (Дуличенко, 2009: 81). Интересантна је тврдња да се ова двореклексност у новом крају почела губити, могуће, под утицајом српског језика, нпр. \bar{e} : *ешень, еден* (срп. *јесен, један*) са једним изузетком *озеро* (Дуличенко, 2009: 81).

Напомињемо, није нам намера да унапред прихватамо став А. Дуличенка о прелазном типу русинског језика у Војводини, већ да на научно објективан начин сагледамо порекло лексема ратарске и повртарске лексике.

МЕТОДОЛОГИЈА

У радовима у којима смо истраживали ратарску и повртарску лексику Русина у Војводини, прикупљени материјал, класификован према семантичким групама, стављали смо у контекст других словенских књижевних језика релевантних за русински језик, као што су, с једне стране, словенски језици карпатског басена, словачки, украјински и пољски, а са друге српски језик као словенски језик средине у којој Русини живе после досељавања у Бачку. Затим смо у речницима источнословачких и западноукрајинских говора покушали да нађемо паралеле лексема ратарске и повртарске лексике Русина у Војводини. На тај начин смо, на основу присутности у овим језицима или говорима одређивали да ли су лексеме део старог или новог лексичког слоја, те да ли су део словенског фонда речи или су позајмљене из других језика. Према Јулијану Рамачу, уколико одређену лексему можемо потврдити у словенским језицима карпатског басена (или у источнословачким и западноукрајинским говорима), можемо претпоставити да је она део карпатског, односно старог лексичког слоја русинског језика, односно део оног фонда који је постојао пре досељавања у Војводину. Такође, уколико се одређена лексема пронађе и у речницима српског или хрватског језика, а не налази се у језицима или говорима карпатског басена, можемо претпоставити да је она део новог лексичког слоја.

У овом раду консултујемо етимолошке речнике словенских језика (руског, украјинског, словачког, пољског и српског језика) али и немачке и мађарске етимолошке речнике. Поред тога, користимо и речнике источнословачких и западноукрајинских говора (види литературу).

КОРПУС

Лексеме су сакупљене теренским истраживањем за потребе рада *Пољоділска лексика Руснацох у Войводини* (Ратарска и повртарска лексика Русина у Војводини) (Мудри, 2011). Поред овог, представљане су и у радовима „Називи пољопривредних алатки и справа код војвођанских Русина” (Мудри, 2012), „Називи у вези са конопљом и прерадом конопље код Русина у Војводини” (Мудри, 2015), „Назви будинкох у пољоділстве при Руснацох у Войводини” (Називи објеката у ратарству и повртарству код Русина у Војводини) (Мудри, 2012), „Назви превозних средствох у пољоділскеј лексике при Руснацох у Войводини” (Називи превозних средстава у ратарској и повртарској лексике код Русина у Војводини) (Мудри, 2014), „Назви пољоділских машинох при у Руснацох у Войводини” (Називи

ратарских и повртарских машина код Русина у Војводини) (Мудри, 2012), „Назви мерох хтори ше хасную у польоділстве при Руснацох у Войводини” (Мудри, 2015), „Назви поля и часцох поля при Руснацох у Войводини” (Називи њиве и делова њиве код Русина у Војводини) (Мудри, 2013), „Називи корова и биљних паразита код Русина у Војводини” (Мудри, 2013).

СЛОВАЧКИ ГОВОРИ

Словачки говори се, према ауторкама Практичне дијалектологије (*Praktická dialektológia (vysokoškolská príručka na nárečovú interpretáciu)*) (Mucskova, G, Muzikova, K, Wambach, V, 2012) деле на:

1. Средњесловачке говоре²
2. Западнословачке говоре
3. Источнословачке говоре

С обзиром на то да нас у раду интересују источнословачки говори, њихову поделу представићемо детаљније (Mucskova, G, Muzikova, K, Wambach, V, 2012). Дакле, ови говори се деле на:

1. Спишке говоре:
 - а) Лучивњански говори;
 - б) Говори западног Спиша;
 - в) Хњилецки говори;
 - г) Говори средњег Спиша.
2. Говори југоисточног Спиша и југозападног Шариша;
3. Абовске говоре (а) Абовски говори; б) Западноабовски говори);
4. Шаришке говоре (а) Говори средњег Шариша; б) Говори северног Шариша);
5. Земплинске говоре;
6. Ужске говоре;
7. Сотацке говоре.

Према ауторима Пауљини, Ружичка, Штолц, иточнословачке говоре можемо поделити на југозападну групу (спишки говори, абовски говори, говори југозападног Шариша), средњу (говори

² Детаљна подела се може пронаћи у (Múcsková, G, Muziková, K, Wambach, V, 2012); такође и у (Krajčovič 1988).

средњег и северног Шариша, земплински говори) и источну групу источнословачких говора (ужски и сотацки говори) (Pauliny, Ružička, Štolc, 1968: 470). У поменутој литератури су представљене и опште карактеристике источнословачких говора које су нам од користи за препознавање процеса који су довели до садашњег облика (Pauliny, Ružička, Štolc, 1968: 470–478).

Аутори представљају карактеристике на фонолошком, а потом и на морфолошком плану. Ове карактеристике представљају оно што се разликује, односно што издваја ове говоре од стандардног језика или других словачких говора. С обзиром на то да анализирамо појединачне лексеме ратарске и повртарске лексике, ми ћемо на овом месту представити опште карактеристике источнословачких говора на фонолошком плану.

ЗАЈЕДНИЧКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ

На основу доступне литературе издвојили смо карактеристике на фонолошком нивоу које су присутне у свим источнословачким говорима, а које се јављају и у русинском језику у Војводини:

1. Сачувана псл. група *dl, tl* (*šidlo, motovidlo*). Карактеристично за све источнословачке говоре. У русинском језику у Војводини такође сачувана псл. група *dl, tl* (*видли, мидло*).

2. Прасловенска група *-ort, -olt* даје *rot-, lot- (lokec)*. Карактеристично за све источнословачке говоре. У русинском језику у Војводини идентичан развој псл. група *-ort, -olt > rot, lot- (ровни, роснуц, локец, влоні)*.

3. Иницијално *іь > і-*. Карактеристично за све источнословачке говоре. У русинском језику у Војводини *игла*.

4. Рефлекс *ъ > е (deska, oves, pjatek)* је најприсутнији, али у појединим деловима говора имамо и др. рефлексе, нпр. у источном делу ужских говора и у сотацким говорима *ъ > о (mox, von, voš, pjatok, piesok, švjatok)*³. У русинском језику је тврди полуглас по правилу дао вокал *о (сон, моx, вон, пияток)*. Поред овог, ређе се јављају рефлекси *ъ*

³ Према Михаљевићу, по правилу је и за јер и за јор рефлекс *е: sen, deska, pisek, oves, orel, jarec, cenki, tanak*“ али има и примера замене тврдога јора са *о*, обично у суседству лабијала и тврдога *т: von, moch, posol, loška*. У најисточнијим говорима рефлекс *о* појављује се и у суфиксу *-ок: piatok, pondzelok, domčok*. Можда је на такав развој јора у тим говорима утицао и додир са суседним украјинским дијалектима (Михаљевић, 2002: 202).

> а (*раж*), њ > и (*диждж*) или њ > е (*нохец, деска, овес*) (Ramač, 2006: 512).

5. Кратко *ɛ* даје *e*: *meso, hovedo, kurče, peta, dzevec, šveto*. Карактеристично за све источнословачке говоре. У русинском језику у Војводини кратко *ɛ* најчешће даје *e* испред којег се умекшавају д, т, з, с, л, н > дз, ц, ж, ш, л', н' (*месо, пета, дзевец, праше*) (Ramač, 2006: 506).

6. Дуго *ɛ* је у ужским и абовским говорима дало *a* (после изворно меких уснених консонаната) (*pjatek, vžac, dzevjati, džešati*). У русинском језику у Војводини дуго *ɛ* најчешће даје *a* испред којег се умекшавају д, т, з, с, л, н > дз, ц, ж, ш, л', н' (*заяц, прагац, градзель*) (Ramač, 2006: 506). Такође, после уснених и *p* се среће рефлекс *ja*, а у речима *пняти* /pɲati/ и *пняток* /pɲatok/ имамо и рефлекс *ija* /ija/ (Ramač, 2006: 506).

7. Изворно дуги вокали *é, ó* > е (*vera, beli, dzeuka, špevac*) о (*koň, moj, stol*) (абовски говори); *é, ó* > и (*vira, bili, dziuka, špivac*) и у (*kuň, muj, stul*) (земплински говори); *é, ó* > и (*vira, bili, dziuka, špivac*) и у (*kuň, muj, stul*) (ужски говори); *é, ó* > и (*vira, bili, dziuka, špivac*) и у (*kuň, muj, stul*) (сотацки говори). Вокали у русинском језику у Војводини не познају дужине.

8. Слововно *r, l* није присутно у источнословачким говорима. У русинском језику у Војводини такође нису присутни слоготворни *r* и *l*. Прасловенско вокално *r* и *l* је у русинском дало следеће рефлексе: њ > ар (*кармиц, гарец, мархва, таргац*) и ор (*горди*); вокално њ > ар (*зарно, сарня*), њ > ер (*верба, шерп*); њl, њl > лу (*слунко, слуп*) и ол (*полни, волна*) (Ramač, 2006: 511).

9. Дужина вокала у источнословачким говорима као и у русинском у Војводини није диференцијално обележје.

10. Асибилација изворних *d', t' > dz, c: dzeci, volac, isc, dzivi* се среће у свим источнословачким говорима. Ова промена је карактеристична и за русински језик у Војводини.

11. Консонанти *š, ž* се изговарају као меки *ś, ź: seno, sušed, šivi, žac, žima*. Такође, користи се меко *l', ŋ: list, les, ŋedam, ŋič*. Али, депалатизација (*ś, ź > š, ž*) је присутна у абовским говорима и земплинским говорима. У русинском нема меких *ś, ź*.

12. Изворно меки уснени се разлажу на уснени + *j* (*rospravjas, pamjatka*), у свим осим сотацким говорима. У русинском такође (памятка, розправяц).

13. На почетку речи или као предлог испред речи честа је промена *v > u* (*unuk, užac, u mejsce*) (земплински говори, ужски говори, сотацки). У русинском језику такође унук али вжац, сачувано *v* у изразима, односно прилозима *влџце, всоботу* итд.

14. Сачувана је изворна форма групе *šč, ždž*, (*ešči, ščesce, diždž / ešči, ščesce, diždž*) и у групи *sč* (*otpušćic, ščarñec*), мек изговор шиштавих је и у групама *šl', žl', šp, žb* (*rozmišlac, špivac*). У русинском језику присутне групе *šč, ždž*, (*ище/ещи, щесце, диждж ešči, ščesce*), али без меких *šl', žl', šp, žb*.

АНАЛИЗА

У обзир су узете лексеме за које смо у претходним истраживањима пронашли релевантне паралеле у источнословачким говорима, па на основу њих покушавамо да потврдимо претходне тврдње о мешаном, прелазном језичком типу.

Избор је условљен фазом анализе, односно чињеницом да анализу свих семантичких поља пољопривредне лексике Русина у Војводини нисмо завршили. Ипак, сматрамо да материјал који је анализиран, с обзиром на циљ овога рада, може илустровати карактеристике пољопривредне лексике, односно блискост са источнословачким говорима.

богар м „инсект Coleoptera”. Од мађарског *bogár* (Timko, 1998: 88). У Етимолошком речнику украјинског језика ова лексема је такође означена као хунгаризам (Mel'пуџук ур., 1982: I 220). Са истим значењем се ова лексема користи и у закарпатском говору *богар* (Sabadoš, 2008: 28), такође и у источнословачким говорима: *bogar* (Halaga, 2002: 141–142), *bogar, bomgar* (Buffa, 2004: 26).

брана ж „пољопривредна справа за разбијање, дробљење и равнање земље”. Општесловенска лексема: у укр. *борона́* (Bilodid, 1970: I 220), (Mel'пуџук ур., 1982: I 233), рус. *борона́* (Fasmer, 1986: I 196–197), слч. *brána* (Machek, 1957: 64) пољ. *brona* (Brückner, 1985: 41), срп. *брана* (Nikolić, 2007: 106), псл. **borna*. Идентична форма је присутна и у источнословачким говорима: *brana* (Buffa, 2002: 29), (Halaga, 2002: 148), (Ripka, 1994: 153). У украјинским западним дијалектима се среће *борона́* (Bilodid, 1970: I 220), (Mel'пуџук ур., 1982: I 232), (Onyševyč, 1984: I 67).

вага ж 1. „део запрежних кола” (~ *на коч, ~ на дерлячу, ~ орача, ~ на санки*). 2. „справа за мерење”. Од немачког *Waage* (Kluge, 1957: 829), (Ramač, 1983: 100). Лексема *вага* се среће са значењем справе за мерење тежине и са значењем дела запрежне кочије, односно онога што се у српском означава са *јармац* (Ramač, 2010: 75). Присутна је и у другим словенским језицима: у укр. *вага́* „тежина”, (Mel'пуџук ур., 1982: I 317–318), (Fasmer, 1986: I 263), слч. *váha* „тежина” (Machek,

1957: 674), пољ. *waga* „1. за мерење; 2. део запрежних кола” (Brückner, 1985: 598). У украјинским дијалектима на западу се форма *вага* (Опушкевућ, 1984: I 81) користи са значењем дела запрежне кочије, а у источнословачким дијалектима са оба значења *ваха* (Halaga, 2002: 1097), *vaha* (Buffa, 2004: 296). Према (Mel’nučuk, ур. 1982: I 317–318) у украјинском од немачког Waage посредством пољског.

ВИДЛИ мн. „пољопривредна алатка са дугим држаљама и са два, три или четири рога која се користи за сакупљање и преношење сламе, сена, ђубрива”. Општесловенска лексема: у укр. *вила* и *виделка* (Mel’nučuk ур., 1982: I 374, 370), рус. *вилы* (Fasmer, 1986: I 314), слч. *vidly* (Machek, 1957: 688–689), пољ. *widły* (Brückner, 1985: 613), (Boryś, 2005: 689), срп. *виле* (Skok, 1971: I 593–594). Од псл. **vidly*. У русинском се група *dl* чува, па поред *видли*, имамо и: *мидло*, *шидло*, *кридло*, *садло*, *модліц ше* (Ramač, 2006: 523).

У западноукрајинским дијалектима се срећу форме у упрошћеном консонантском групом *dl*, па имамо *вилы*, у закарпатским говорима (Sabadoš, 2008: 38), *віла* у хуцулским (Piraš, 2005: 22), а у источнословачким говорима се ова група, као и у русинском језику, чува: *vidly* (Halaga, 2002: 1119), у шаришком *vidli* (Buffa, 2004: 302).

ВИДЕЛКИ / ВИДОЛКИ мн. „двороге виле са дужим држаљама за избацивање снопова пшенице на врх камаре”. Присутно је колебање у коришћењу две форме. Општесловенска лексема: укр. *виделка* (Mel’nučuk ур., 1982: I 370), рус. *видёлки* (Fasmer, 1986: I 312), слч. *vidly* (Machek, 1957: 688–689), пољ. *widelki*, *widelec* (Brückner, 1985: 613), (Boryś, 2005: 689), срп. *виле* (Skok, 1971: I 593–594). У источнословачким говорима се користи идентична форма *videlku* мн. (Halaga, 2002: 1119).

ВИМИЧКА ж „влакно које после гребенања на густој гребенаљци остане у руци”. Паралеле основе проналазимо у словенским језицима карпатског ареала: укр. *мікати* „гребенати лан, конопљу” (Mel’nučuk ур., 1989: III 458), слч. *mykat’* (Machek, 1957: 384), у пољским дијалектима *тукас* (Mel’nučuk ур., 1989: III 458). У западноукрајинским говорима проналазимо форме: бојкивско *микати*, *мыкати* (Опушкевућ, 1984: I 439), *міканка* (Karpenko, 1971: IV 75; 78), закарпатско *мыкати*, „чупати биљку са кореном” (Sabadoš, 2008: 172), хуцулско *міканка* „предиво слабог квалитета” и *мікати* „чупати биљке или косу”, *мічка* „пропуштено место у кошењу” (Zakrevs’ka, 1997: 123) *міканец*, *міканка* „одпад од конопље” (Piraš, 2005: 101). У

источнословачким говорима проналазимо форме *vimički* мн. „трунчица, мрва” (Buffa, 2004: 305).

влакно с „конопља очешљана на гребенаљци”. Паралеле проналазимо у словенским језицима: у укр. *волоknó* (Mel’пуџук ур., 1982: I 419), рус. *волоknó* (Fasmer, 1986: I 342), слч. *vlákno* (Machek, 1957: 693), пољ. *włók* (Brückner, 1985: 627), срп. *влакно* (Nikolić, 2007: 157). Од прасл. **volkъno*. У западноукрајинским говорима: бојківско *волокинє* (Onyškevuč, 1984: I 141), буковинско *волоknó* (Karpenko, 1978: 75). Источнословачки говори познају форму *vlakno* (Buffa, 2004: 310).

гарсц ж „1. мера којом се одређује колико је особа бацила семена при сејању; 2. нарамак наруководаног жита при кошењу с косом (пола снопа); 3. влакно од једног истрљеног снопа конопље”. У другим словенским језицима је присутна у следећим формама: украјинско *гóрстка* „исте”, *гóрсточка* (Mel’пуџук ур., 1982: I 572), (Билодід, 1970: I140), руско *горсть* (Fasmer, 1986: I 444), словачко *hrst’* (Machek, 1957: 185), пољско *garśc* (Brückner, 1985: 136), (Boryś, 2005: 156), српско *грст* у *прегрит* (Skok, 1971: I 625). Од псл. **grstь*. У западноукрајинским говорима налазимо следеће форме: бојківско *гóрстка* „исто” (Onyškevuč, 1984: 187), закарпатско *горсть* „~ сакупљених стабала конопље, жита” (Sabadoš, 2008: 51). Идентичне форме налазимо у источнословачким говорима: *harsc* „исто” (Halaga, 2002: 269), *harsc zarna usipala hušom. Harsce lenu brala a stojački z nich robila. Skošene zarno nakladl’i na harsce* (Buffa, 2004: 89).

главка ж „1. на вилама за репу, на врху сваког клина је причвршћена гвоздена куглица која се у русинском језику зове главка; 2. Лексема *главка* се користи и за означавање округлог плода неких повртарских култура нпр. цвекле, белог лука, купуса, сунцокрета”. Општесловенска лексема коју проналазимо са значењем „округли плод биљке”: у укр. *голóвка* „округли плод рошлїни” (Bilodid, 1970: I 112), *головá* (Mel’пуџук ур., 1982: I 550), рус. *головá* (Fasmer, 1986: I 429), слч. *hlava* (Machek, 1957: 166), пољ. *glówa, glówka* (Brückner, 1985: 144), (Boryś, 2005: 163), срп. *глава, главица* (Skok, 1971: I 566). Од псл. **golva*. Група *tol* је у русинском као и јужнословенским језицима и у словачком и чешком језику дала групу *tlat* па имамо *глава*, односно *главка* (Ramač, 2006: 513). Ово значење, у нешто другачијој форми, с обзиром на полногласје, налазимо у хуцулском говору, *голбвка* (Рираћ, 2005: 37). У источнословачким говорима налазимо формално идентичну форму као у русинском са значењем „округли плод”: *hlavka* (Halaga, 2002: 273), (Ripka, 1994: 573–574).

гліна ж „растресита материја на земљиној кори”. Општесловенска лексема: у укр. *гли́на* (Mel’nyčuk, 1982: I 524–5), рус. *гли́на* (Fasmer, 1986: I 412), слч. *hlina* (Machek, 1957: 168), пољ. *glina* (Brückner, 1985: 142), срп. *глина* (Skok, 1971: I 569). Од прасловенског **glina*. У бојкивском *гли́нянка* „суд или рупа из које се копа, узима земља” (Onyškevuč, 1984: I 174), хуцулско *глинянка*, *глинище* „рупа са земљом” (Piraš, 2005: 35). Одговарајућу паралелу налазимо у источнословачким говорима: *hlina* (Halaga, 2002: 274), (Ripka, 1994: 576).

градзел м „основни део сваког плуга, гредица која спаја његов предњи и задњи део (и на којем су сви други делови), срп. *грeдeљ*”. Општесловенска лексема: у укр. *гряді́ль* (Bilodid, 1971: II 184), (Mel’nyčuk ур., 1982: I 608), рус. *гряді́ль*, *греді́ль*, *граді́ль* (Fasmer, 1986: I 467), слч. *hriadel’* (Machek, 1957: 188). Лексема се у овој форми среће само у шарошском говору *hradzel’*, (присутни су и облици *hradel’*, *grandzel’*, *grandzol’*) (Buffa, 2004: 97).

груда ж „земља сједињена у један комад”. Општесловенска лексема: у укр. *гру́да* (Mel’nyčuk ур., 1982: I 603), рус. *гру́да* (Fasmer, 1986: I 463), слч. *hruda* (Machek, 1957: 185), пољ. *gruda* (Brückner, 1985: 159–160), срп. *груда* (Skok, 1971: I 626) Од прасловенског **gruda*. У западноукрајинском бојкивским налазимо *гру́дя* „грудва смрзнуте земље” (Onyškevuč, 1984: I 195), а у буковинском *гру́да* „грудва засушене или смрзнуте земље” (Карпенко, 1971: 96). Такође, и у источнословачком *hruda* „исте” (Buffa, 2004: 99).

гумно с „задње двориште иза куће на селу”. Општесловенска лексема присутна у језицима карпатског ареала: укр. *гумно́* (Bilodid, 1971: II 193), (Mel’nyčuk ур., 1982: I 619), слч. *humno* (Machek, 1957: 190), пољ. *gumno* (Brückner, 1985: 163), (Boryś, 2005: 188). Такође, лексема је присутна и у руском *гумно́* (Fasmer, 1986: I 474) и српском језику *гумно*, *гумно* (Skok, 1971: I 633). Ова лексема је део прасловенске лексике **gumьno* „место у дворишту где стока гажењем врши, распоређене по земљи, снопове одређене житарице” (Mel’nyčuk ур., 1982: 619). Форма гумно се среће у западноукрајинском хуцулском говору *гумно́* (Piraš, 2005: 40) и у источнословачким говорима *humno* (Halaga, 2002: 293), (Buffa, 2004: 100), (Ripka, 1994: 640).

гушеніца (и **гушенічка**) „гусеница, Lepidoptera”. Општесловенска лексема: укр. *гусениця* (Bilodid, 1971: II 197), (Mel’nyčuk ур., 1982: I 625), рус. *гусеница* (Fasmer, 1986: I 477), слч. *huisenica* (Horák, 1991: 85; 433), пољ. *gąsienica* (Brückner, 1985: 137),

(Boryś, 2005: 158), срп. *gusenica* (Skok, 1971: I 635). Од прасловенске форме (v)osěnica, а ово од (v)qsъ „брк“. У западноукрајинским говорима налазимо следеће форме: закарпатско *гусілниця* (Sabadoš, 2008: 54), хуцулско *гусельниця* (Закревська, 1997: 50), (Piraš, 2005: 41). Формално ближе форме проналазимо у источнословацким говорима: *husenica* (Halaga, 2002: 295), *hušeñica* (Buffa, 2004: 101), (Ripka, 1994: 643).

газ м „1. коров; 2. „смеће које остане после чишћења, селектовања зрна“. У русинском језику од мађарског *gaz* (Szarvas, 1890: I 1069). Према Рамачу, лексема је у истој форми, са значењем „коров“ присутна и у карпатским говорима (Ramač, 1983: 116). Ми је међутим, не проналазимо у доступним речницима источнословацких или западноукрајинских говора.

гордон м „стричак, (паламида, бодаљ) *Carduus crispus* L. или осјак, (бода, бодеж) *Cirsium vulgare* (Savi) Tem“. У насељеном месту Куцура је забележена и форма *гордонь* са истим значењима. Од мађарског *gordon* (Szarvas, 1890: I 1109) и *gordony* „коров“ (Timko, 1998: 21). У источнословацким дијалектима налазимо форму *gordañ* (Buffa, 2004: 83).

доліна ж „места, близу села, испуњена водом у којима се мочила конопља“. Словенски језици познају ову лексему са основним значењем: укр. *доліна* (Mel’nučuk ур., 1982: II 106), пољ. *dolina* (Sobol, 2005: 146), срп. *долина* (Nikolić, 2007: 302). Од прасл. **dolъ*. У западноукрајинским говорима са значењима „доњи део предмета и низија“: бојкивско *долена* (Onuškevyc, 1984: I 226), бук. *доліна*, *долена* (Karpenko, 1971: I 33), хуцулско *доліна* (Piraš, 2005: 50). У источнословацким говорима: *dolina* са значењима „долина“ (Buffa, 2004: 58), али и „јама, гроб“ (Ripka, 1994: 640).

драбина (и **драбинка** дем.) ж 1. „мердевине, справа обично од дрвета, направљена од две напоредне гредице са хоризонтално постављеним пречкама“; ~ *до пойда*. 2. „део запрежних кола у форми мердевина, страница“; *накласц до, по* ~. Од немачког *treppe / trappe* (Kluge, 1957: 787). Лексема је присутна и у другим словенским језицима: укр. *драбина* „део запрежних кола“ (Mel’nučuk ур., 1985: II 119), рус. *дрябы* са значењем „део запрежних кола“ (Fasmer, 1986: I 546), пољ. *drabina* „оба значења“ (Boryś, 2005: 122), слч. *drabina* „део запрежних кола“ (Machek, 1957: 125). Према Mel’nučuk, Боришу прасловенско **drab*, могуће, у вези са средње-високо-немачким *treppe / trappe* (данас *Treppe*). У говорима карпатског ареала ова лексема се

среће у следећим облицима са оба значења: у бојкивском *драб*, *драбіна* (Опушкевућ, 1984: I 231), буковинско *дра́би*, *драби́нє*, *драбіни* (Карпенко, 1971: II 37–38), хуцулско *дра́би* мн., *драбу́га* (Zakrevs'ka 1997: 62), *драбіни* (Pipaš, 2005: 50). Такође, и у источнословачким говорима са оба значења: *drabina* (Halaga, 2002: 220), *drabina* „исто (rebrík na voze)” *na pujd še išlo po drabiňe*, *V drabinoch še vozi zarno*, и *drabinka* (Buffa, 2004: 61), (Ripka, 1994: 378).

друк м „основни део опреме који повезује запрегу, плуг или друге прикључне машине и направе”. Општесловенска лексема: укр. *друк*, слч. *druk* „дручок” (Fasmer, 1986: I 543, 544), пољ. *drag* „дуго, грубо дрво” (Boryś, 2005: 124). Од прасловенске форме **drōgъ*. У западноукрајинском бојковском налазимо форму *друг* „розвора” (Опушкевућ, 1984: I 235), у хуцулским се са формом *друк* означава „ленштина, нерадник” (Zakrevs'ka, 1997: 64). У источнословачким говорима *druk* (Halaga, 2002: 225), *druk* „дебља палица” (Buffa, 2004: 64).

жац -жнем „сакупљати сазрелу конопљу помоћу косира”. Општесловенска лексема: укр. *жа́ти* (Mel'nyčuk ур., 1982: I 188), рус. *жать* (Fasmer, 1986: I 36), слч. *žať*, *žnet* (Machek, 1957: 1957: 728), пољ. *żąć* (Brückner, 1985: 662–663), срп. *жети* (Nikolić, 2007: 370). Од псл. **žeti*, *žьnq*. У бојковском говору налазимо форму *жа́ти* (Опушкевућ, 1984: I 249). У источнословачким говорима присутна је идентична форма *žac* (Buffa, 2004: 334).

железо (и **железко**) с „оштри гвоздени део плуга који при орању сече земљу”. Општесловенска лексема: у укр. *за́лізо*, *желе́зо* (Bilodid, 1971: II 190), (Mel'nyčuk ур., 1982: I 228–229), рус. *желе́зо*, *зелёзо* (Fasmer, 1986: I 42), слч. *žezezo* (Machek, 1957: 725), пољ. *żelazo*, *żelazko* (Brückner, 1985: 664), (Boryś, 2005: 753–754). Лексема *железо* се у овој форми налази у источнословачким говорима: у шаришком *žel'ezo* (Buffa, 2004: 333). У западноукрајинским дијалектима се срећу нешто другачије форме: у бојковском *желе́зо*, *желе́изо*, *жалі́зо* (Опушкевућ, 1984: I 250), у буковинском *желе́изо*, *жили́зо*, *зали́зо*, *зели́зо* (Карпенко, 1972: III 63).

заграда ж „мање парче земље на којем се сади поврће, најчешће близу куће или салаша”. Лексема је присутна и у другим словенским језицима: у укр. *загоро́да* „ограђени простор” (Bilodid, 1972: III 85), слч. *záhrada* „башта, врт, воћњак” (Hogák, 1991: 724). Од псл. **gordъ*. Полногласје није карактеристично за русински језик. У западноукрајинским говорима налазимо форму *загорода*: бојковско

zágoroda „ограђени простор” (Onyškevuč, 1984: I 267), бук. *zágoroda* „друго” (Karpenko, 1972: III 15), закарпатско *zágoroda* „друго” (Sabadoš, 2008: 93), хуцулско *zágoroda* „град, двориште, башта” (Piraš, 2002: 59). Према Муличаку, у украјинским говорима у Словачкој се поред форми *загорода*, *загорідка* користи и форма *заграда* (Mulyčak, 1995: 283). У источнословацким говорима налазимо идентичне форме *zahrada* „исто” (Halaga, 2002: 1251), *zahrada* „воћњак” и *zahratka* „исто” (Buffa, 2004: 316).

кабел -бла м „суд за воду, ведро”. Према Рамачу, од (старонемачког) германизма *kubil*, (савремено) *Kübel* (Kluge, 1957: 408), (Duden, 1963: 374), још у прасловенској епохи *kъblъ* (Рамач, К330). На истом месту се Хнаћуковој претпоставци о српском пореклу ове лексеме супротстављају паралеле из говора карпатског ареала: бојковско *кобиля* (Onyškevuč, 1984: I 362), хуцулско *кобел* (Закревська, ур. 1997: 97), *кобел*, *кобелі* (Piraš, 2005: 80). С друге стране, у источнословацким говорима налазимо идентичне форме *kabel* (Halaga, 2002: 321), (Buffa, 2004: 115). У другим словенским језицима се срећу следеће форме: у укр. *кобеля* (Mel’nučuk ур., 1982: I 476), рус. *кобел* „мера” (Fasmer, 1986: II 267), слч. *kabela* (Machek, 1957: 247), пољ. *kobialka* (Boryś, 2005: 240), срп. *кабел* (Skok, 1972: II 8–9).

камень м „пљосната плоча од камена која гњечи, меље зарно”. Лексема је општесловенска и припада прасловенској лексици **камь*. У западноукрајинским хуцулским се среће форма *ка́минь* са значењем „део разбоја, комад соли” (Piraš, 2005: 75). У речницима источнословацких говора забележене су форме *каміћ* (Halaga, 2002: 325), *камећ* (*mlinek mal verchñi a spodñi kameћ*) (Buffa, 2004: 117).

клоч с „остаці гребенане конопље најлошијег квалитета”. Општесловенска лексема: укр. *клок* и *клóччя* (Mel’nučuk ур., 1985: II 464; 466), рус. *клок* (Fasmer, 1986: II 252), слч. *klk* (Machek, 1957: 258), пољ. *klak* (Brückner, 1985: 236), срп. *кучине* (Nikolić, 2007: 621). Од прасл. **klъkъ*. У вези са **kolti* „бости”, од литванског *kūlti* „млатити, тући” (Mel’nučuk ур., 1985: II 464). У хуцулском говору са истим значењем је присутна форма *кloch’и* (Piraš, 2005: 80), а у источнословачком *клоџе* (Halaga, 2002: 341).

колесо с „точак”. Лексема *колесо* у украјинском књижевном језику има форму *кóлесо* (Bilodid, 1973: IV 219), *кóлесо* од *кóло* (Mel’nučuk ур., 1985: II 514–515), слч. *kolieska*, *koleska* (Machek, 1957: 270), пољ. *koło* (Boryś, 2005: 245), (Brückner, 1985: 247–248), срп. *коло*, *колесо* (Skok, 1972: II 126). Од прасловенског **kolo*. У

западноукрајинским говорима, с истим значењем налазимо следеће форме: бојковско *кóлесо* и *коло*, *колёса*, *колiса* (Onuškevuč, 1984: I 366), закарпатско *колесарити* „правити точкове, колеса”, *колесáрь* „колесар и презвиско” (Sabadoš, 2008: 147), хуцулско *кóлесó* (Zakrevs’ka, 1997: 98), *кóлесо* (Piraš, 2005: 81). У источнословачким говорима налазимо форму *kolесо* (Halaga, 2002: 348), и *kol’есо* (Buffa, 2004: 128), (Ripka, 1994: 800).

коляй м „у земљи урезани трагови точкова од запреге”. Лексема је словенског порекла чије паралеле проналазимо у више словенских језика: у укр. *кóля* (Mel’нучук, 1985: II 514), *колей* (Fasmer, 1986: I 290), слч. *kol’aj* (Machek, 1957: 268), пољ. *kolej* (Brückner, 1985: 245), од прасловенског *kolěja а ово од *kolo* „колесо, точак”. У западноукрајинских говорима налазимо: *кóлій* „железница, гайзибан” у бојковском (Onuškevuč, 1984: I 367), хуцулском *кóля* „железница, воз” (Zakrevs’ka, 1997: 99). Такође, у источнословачким говорима *kolej* (Halaga, 2002: 347), *kol’aj* (Buffa, 2004: 128), (Ripka, 1994: 798).

коса (и **ручна** ~) ж „ручна алатка са дрвеном држаљом и оштрим сечивом за кошење житарица и траве”. Општесловенска лексема: у укр. *косá* (Bilodid, 1973: IV 304), (Mel’нучук ур., 1989: III 48), рус. *косá* (Fasmer, 1986: II 345), слч. *kosa* (Machek, 1957: 280), пољ. *kosa* (Brückner, 1985: 259), (Boryś, 2005: 251), срп. *коса* (Skok, 1972: II 161). Лексема је у овој форми присутна и у западноукрајинским бојковском *косá* (Onuškevuč, 1984: I 380) и источнословачким дијалектима: *kosa* (Halaga, 2002: 356), (Buffa, 2004: 132), (Ripka, 1994: 833).

коцка ж „парче земље у форми коцке”. Лексема *коска* (Szarvas, 1891: II 327), је у мађарском позајмљеница из словенских језика, од псл. *kostьka „кошчица” (Ramač, 378), (Mel’нучук ур., 1989: III 64). У овој форми лексема *коцка* је присутна и у српском језику (Nikolić, 2007: 577), укр. *коцка*, слч. *коска* (Mel’нучук ур., 1989: III 64). Такође, овај мађаризам налазимо у западноукрајинском бојковском *кóцка* (Onuškevuč, 1984: I 152), хуцулском *кóцка* „коцка шећера” (Piraš, 2005: 85). Иста форма забележена је и у источнословачким говорима *коска* (Halaga, 2002: 344). Представљене паралеле се срећу са значењима „коцка шећера, предмет у форми коцке” али не и са значењем површине поља које налазимо у русинском језику у Војводини. Могуће је да се лексема са овим значењем користи и у другим језицима.

коч м „1. превозно средство; 2. наслaгано житo на запрези”. Овај хунгаризам *kocsi* (Szarvas, 1891: II 328) је формиран према називу села *Kocs* у Мађарској из којег су људи (у 15. и 16. веку) на том превозном средству превозили путнике из Будима у Пешту или Беч. Лексема је у овој форми присутна у украјинском књижевном језику *коч* (Bilodid, 1973: IV 314), у којем се нашла посредно из пољског језика у 17. веку (Mel’nyčuk ур., 1989: III 65). У таквој форми је и у словачком језику *koč* (Machek, 1957: 265–266), такође и у пољском *kocz*, *koczyk* (Brückner, 1985: 242–243). У западноукрајинском хуцулском говору проналазимо форму *кочія* (Piraš, 2005: 85), а за источнословацке говоре су карактеристичне форме *коџ* и *киџ* (Halaga, 2002: 344), (Buffa, 2004: 126), (Ripka, 1994: 794).

кошар м „цилиндрични суд исплетен од прућа за чување и краћи транспорт”. Општесловенска лексема: у укр. *кіш* „кошара” (Mel’nyčuk ур., 1989: III 451), рус. *кош* „кошар” (Fasmer, 1986: II 359), пољ. *kosz* „кошара” (Brückner, 1985: 259–260), (Boryś, 2005: 441), слч. *коџ* „за хватање рибе” (Machek, 1957: 427), од псл. **коџь*. У свим језицима је то предмет исплетен од прућа, већи или мећи, за чување оваца или зрна. Ова реч је у мађарском добила форму *kosár*, а у том облику, са значењем „плетена корпа, суд за преношење ствари”, се раширила по словенским језицима. Лексему *кошар* у овој форми налазимо и у украјинском, пољском и словачком језику са значењем „корпа” (Mel’nyčuk ур., 1989: III 67), (Machek, 1957: 282), (Brückner, 1985: 260). Такође и у словачким и украјинским дијалектима: у бојковском *кошáр*, али и форма *кóшик* „корпа за кромпир” (Onyškevyč, 1984: I 383), у закарпатском *кошáр* (Sabadoš, 2008: 152). У словачким источним говорима се ова форма користи са истим значењем *košar* (Halaga, 2002: 358), али и са значењем „ограђено место за овце”. Такође, налазимо *коџ*, *киџ* са значењем „ограда на запрези од прућа” (Buffa, 2004: 133).

кошиско с „држаље за косу”. Ова форма се користи и у источнословацким дијалектима *košisko* (Buffa, 2004: 133).

лавка ж „формирана гомила конопље у мочилима преко које је насипано блато”. Данас је основно значење ове лексеме „клупа”. Општесловенска лексема са значењима „клупа, радња и прелаз преко воде”: укр. *лáвка* (Mel’nyčuk ур., 1989: III 175–176), рус. *лáва* (Fasmer, 1986: II 444), слч. *lávka* (Machek, 1957: 322), пољ. *ławka* (Brückner, 1985: 307). Од прасл. **lava*. У бојковском, буковинском и хуцулском говору, лексема *лáвка* се користи са значењима „клупа и прелаз преко воде”: (Onyškevyč, 1984: I 401), (Karpenko, 1978: V 6), (Zakrevs’ka,

1997: 108). Са овим значењима и у источнословачким говорима: *lavka* (Halaga, 2002: 390), (Balleková et al., 2006: 37), *lafka* (Buffa, 2004: 146). Према Дзендзељивском ова лексема је најпре значила „клуца” да би касније развила значење „клада, прелаз преко воде” (Dzendseliv’s’kuj, 1969: 82–83).

ланц (и **ланец**) м „мера за површину (7.193 м²)” (Ramač, 2010: 358). Лексема *ланц* је мађарског порекла, *lánc*. У русинском језику могуће, посредно из српског. Ова лексема заменила је стару меру *ютар* (Vlajinas, 1964: 519). Лексему *ланц* налазимо и у западноукрајинским говорима: бојковско *ланц* „исто” али и форме *ланцок*, *ланцух* (Onuškevuč, 1984: I 403), буковинско *ланц*, *ланиц* „исто” *Ланц то була нива...* (Karpenko, 1971: 13), хуцулско *ланц* „исто” (Zakrevs’ka, 1997: 109), (Piraš, 2005: 91). У источнословачким говорима налазимо следеће форме: *lanc*, *lancuch* „железни ланац” (Buffa, 2004: 147).

лобода ж 1. „лобода *Atriplex hortensis* L.; 2. *Chenopodium* L.”. Општесловенска лексема која у словенским језицима има следеће форме: укр. *лободá* (Bilodid, 1973: IV 536), (Mel’nučuk ур., 1989: III 276), рус. *лободá* и *лебедá* (Fasmer, 1989: II 469), слч. *lebeda* и *loboda* (Machek, 1957: 323), пољ. *lebioda*, *loboda* (Brückner, 1985: 292, 310), (Boryś, 2005: 281), срп. *лобода* (Skok, 1972: II 312). Од прасловенске форме **elbeda* / *olboda*. Данашње форме су резултат метатезе ликвидације од корена *elb-* / *olb-* које је сродно са лат. *albus* „бели“, *-da* збирни суфикс (Brückner, 1985: 292; 310). У западноукрајинским говорима ову лексему налазимо у истој форми: бојковско *лободá* (Onuškevuč, 1984: I 416), закарпатско *лободá* „јело слабог квалитета” (Sabadoš, 2008: 162). У источнословачким говорима су присутни *lebeda*, *loboda* (Halaga, 2002: 391; 400), (Buffa, 2004: 238), (Balleková et al., 2006: 78).

лопата ж „плосната гвоздена или дрвена алатка са дрвеним држаљама, за пребацивање терета”. Назив је настао према асоцијацији на широки лист. Исти прасловенски корен **lor-uhъ* „који има широке, плоснате листове” (Mel’nučuk ур., 1989: III 289) је присутан и у називу биљке *лопух*, *лопуше* “лопух, лопушац, репух”, која има широке листове (Ramač, 1983: 141). Општесловенска лексема: у укр. *лопáта* (Bilodid, 1973: IV 545), (Mel’nučuk ур., 1989: III 287), рус. *лопáта* (Fasmer, 518: II 519), слч. *lopata* (Machek, 1957: 339), пољ. *lopata* (Brückner, 1985: 312), (Boryś, 2005: 301), срп. *лопата* (Skok, 1972: II 318). Присутна је у западноукрајинским говорима: у бојковском *лопата* (Onuškevuč, 1984: I 417) и источнословачким говорима: *lopata* (Halaga, 2002: 401), (Buffa, 2004: 149), (Balleková et al., 2006: 85).

лопух м „чичак, *Arctium minus* (Hill.) Bernh”. Збирни назив *лопуше* означава биљку лопух, (лопушац, репух), *Petasites hybridus*. Лексема *лопух* је општесловенска, а у словенским језицима означава више биљака са великим лишћем: укр. *лопух* (Bilodid, 1973: IV 547), (Mel’nyčuk ур., 1989: III 289–290), рус. *лопух* (Fasmer, 1986: II 520), слч. *lorúch* (Machek, 1957: 340), пољ. *lorian*, *loruch* (Brückner, 1985: 312), (Boryś, 2005: 302). Од прасловенског *lor-uhъ. „онај који има широко лишће“. Од исте основе и лексема *лопата*. Идентичне форме проналазимо у западноукрајинским говорима: бојковском *лопух* (Onyškevyč, 1984: I 418), хуцулском *лорух* и *лунух* (Zakrevs’ka, 1997: 114), (Pipaš, 2005: 95). Такође и у источнословацким говорима: *loruch* (Halaga, 2002: 401), (Buffa, 2004: 149), *lorúch* (Balleková et al., 2006: 87).

луки мн. „ливада, односно место обрасло травом за кошење или напасање стоке”. Форма једнини (*лука*) забележена само код Хнаћука (Ramač, 1983: 141). Лексему налазимо у више словенских језика: у укр. *лука* (Mel’nyčuk ур., 1989: III 302), рус. *лука* (Fasmer, 1986: I 531), слч. *lúka* (Machek, 1957: 341), пољ. *ląka* (Brückner, 1985: 308), од прасловенског *lŭka. Такође, и у западноукрајинском бојковском *лука* „место близу куће где се коси трава” (Onyškevyč, 1984: I 419) и источнословацким говорима *luka* (Buffa, 2004: 238), *lúka* (Balleková et al., 2006: 94–95).

магазин м „просторија, објекат у који се смешта жито или друга летина”. Лексема је присутна у више европских језика: нем. *Magazin*, (Duden, 1963: 415), мађ. *magazin*, фр. *magazin*, итал. *magazzino* (Ramač, 389). У овој форми лексема је присутна и у другим словенским језицима: укр. *магазин* (Bilodid, 1973: IV 589), (Mel’nyčuk ур., 1989: III 351), рус. *магазин* (Fasmer, 1986: II 554–555), пољ. *magazyn* (Brückner, 1985: 317), срп. *магаџин* (Драгин, 1991: 34). Такође и у дијалектима карпатског ареала: у украјинском бојковском *магазин* „магазин, комора, склад” (Onyškevyč, 1984: I 425), и источнословацким говорима *magazyn*, *magazjin* (Halaga, 2002: 408), (Buffa, 2004: 155).

мажа ж „1. одређена измерена количина терета (у новије време 500 кг); 2. „вага за мерење већих терета”. Од мађарског *mázsa* (Szarvas, 1891: II 711) које је испрва значило „одређена измерена количина терета”, а чије значење се касније специјализовало, сузило на означавање „100 килограма”. Ова лексема је у 18. веку у мађарском језику имала и значење „вага за мерење већих терета” (Ramač, M409). У речницима западноукрајинских дијалеката форма *мажа* означава меру без информације о тачној вредности, количини (Sabadoš, 2008:

166), (Piraš, 2005: 97). Само у источнословачком ова лексема *тажа* има значење „100 килограма” (Piraš, 2005: 97).

медведз (и **медведзик**) м „1. велики инсект *Gryllotalpa vulgaris* који копа подземне канале и уништава корење младих биљака; 2. справа за поливање њиве коју покреће коњ”. Општесловенска лексема: укр. *медвідь* (Bilodid, 1973: IV 663), *медвѣдик* (Mel’nyčuk ур., 1989: III 427), рус. *медведка*, *медведь* (Fasmer, 1986: II 589), слч. *medved’* (Machek, 1957: 357), пољ. *niedźwiedz* (Brückner, 1985: 361), (Boryś, 2005: 360), срп. *медвед* (Skok, 1972: II 398). Од прасловенског *medvĕdъ. У западноукрајинском буковинском *медвѣдик* (Karpenko, 1978: V 69), закарпатском *медвѣдик* (Sabadoš, 2008: 170) паралеле имају исто значење. Такође, и у источнословачким говорима: *medzvedzik* (Halaga, 2002: 419), *medzvedz*, *medvedz* (Buffa, 2004: 158), (Balleková et al., 2006: 145).

метер -тера м „мера, сто килограма”. У русинском од мађарског *meter* (Ramač, 1983: 58) или српског *метар* (Nikolić, 2007: 702–703). У говорима карпатског ареала налазимо идентичне форме. Речници западноукрајинских закарпатски говора бележе лексему *мѣтер* „мера дужине и тежине” (Sabadoš, 2008: 171), у хуцулском *мѣтер* „мера дужине” (Zakrevs’ka, 1997: 122). Такође у источнословачким шаришким говорима *meter* „исто” *predal meter zarna* (Buffa, 2004: 160), (Balleková et al., 2006: 157). На основу форме ових паралела из карпатског ареала може се претпоставити да је ова лексема стари мађаризам који су Русини прихватили у старом крају пре досељавања у Бачку.

метла ж „алатка која се користи за чишћење дворишта и помоћних објеката”. Општесловенска лексема: у укр. *мітла* (Bilodid, 1973: IV 756), од *містлi* (Mel’nyčuk ур., 1989: III 486), рус. *метла* (Fasmer, 1986: II 610), слч. *metla* (Machek, 1957: 361), пољ. *miotła*, (Brückner, 1985: 336), (Boryś, 2005: 327), срп. *метла* (Nikolić, 2007: 704). Од псл. *metъla, од *mesti, *meto, са суфиксом *-ъla. Присутна је у западноукрајинским дијалектима: бојковско *мітла* (Onyškevuč, 1984: I 445), буковинско *мітла* (Karpenko, 1978: V 81). Такође, и у источнословачким: *metla* (Halaga, 2002: 423), (Buffa, 2004: 160), (Balleková et al., 2006: 157).

мех м „платно зашивено са две стране и отвором на врху”. Општесловенска лексема: у укр. *міх*, *мішок* (Bilodid, 1973: IV 757), (Mel’nyčuk ур., 1989: III 487), рус. *мех* (Fasmer, 1986: II 612), слч. *tech* (Machek, 1957: 358), пољ. *miech* (Brückner, 1985: 331), (Boryś, 2005:

322–323). Од псл. *měchъ. У западноукрајинским бојковским и закарпатским говорима имамо нешто другачију форму: *mix* (Onyškevuč, 1984: I 445), (Sabadoš, 2008: 174), а у источнословацким, идентичну: *mech* (Halaga, 2002: 418), (Buffa, 2004: 160), (Balleková et al., 2006: 147).

мечик м „део справа *гладњица* и *церљица* у форми малог мача који при трљењу, трепању конопље сецка, ломи стабла”. Лексема је присутна у украјинском језику *мечик* (Bilodid, 1973: IV 698), од *меч* (*ударна частина терниці*) (Mel’nyčuk ур., 1989: III 454–455). Основа од које је изведена лексема је присутна и у другим словенским језицима: рус. *меч* (Fasmer, 1986: II 613, 614), слч. *meč* (Machek, 1957: 357), пољ. *miecz* (Brückner, 1985: 331), (Boryś, 2005: 323), срп. *мач* (Skok, 1972: II 345). Од псл. *mečъ. Идентичне форме са одговарајућим значењем проналазимо у бојковском *мечик* (Onyškevuč, 1984: I 438), хуцулско *мечик* (Zakrevs’ka, 1997: 122), такође, и у источнословацким говорима *mečik* (Halaga, 2002: 417), (Buffa, 2004: 158), (Balleková et al., et al. 2006: 142).

мирка ж „1. суд као мера; 2. процент који добија извршитељ и услуге, срп. ушур”. Форму *мирка* налазимо у украјинском језику у форми *мірка* са значењем „суд као мера од 16–25 кг” (Билодід, 1973: IV 746); у пољ. *miara* (Boryś, 2005: 321). Од псл. *měra. У западноукрајинским говорима налазимо идентичну форму. У закарпатском говору *мірка* означава суд од 3–5 кг (Sabadoš, 2008: 173), хуцулско *мірка*, *мирѣнка*, *миртук* „суд (2 кг)” (Zakrevs’ka, 1997: 124), (Piraš, 2005: 102). Ову форму налазимо и у источнословацким говорима *mirka* без информације колико килограми има суд (Halaga, 2002: 426).

млїн м „објекат који покреће вода, пара, коњи или машина, а у којем се меље зрно или омекшава конопља”. Лексема *млїн* општесловенска именица присутна у карпатском ареалу: укр. *млин* (Bilodid, ур. 1973: IV 764), (Mel’nyčuk ур., 1989: III 489), слч. *mlun* (Machek, 1957: 369), пољ. *mlun* (Brückner, 1985: 341), (Boryś, 2005: 332–333). Такође, и у српском језику *млин* (Skok, 1971: 443), (Dragin, 1991: 33). Она је део старог прасловенског слоја *mьlїnъ. У западноукрајинским дијалектима присутне су форме: *млиниць*, *млинойко* „исто”, у бојковском (Onyškevuč, 1984: I 447), *млинецъ* „исто”, у закарпатском (Sabadoš 2008: 174), *млинец* „ручни млин”, *млинок* „машиница за месо” (Zakrevs’ka, 1997: 124) и *млинок* „вејалица” у хуцулском (Piraš, 2005: 130). 3 друге стране, у источнословацким говорима налазимо идентичне форме: *mlin* „исто”

(Halaga, 2002: 429), (Buffa, 2004: 163), *ml'in* и *mlyn*, *mlin*, *min*, *mleń*, *mlejń* (Balleková et al., 2006: 142).

млїніца ж „млин, нижи објекат са кровом од трске или црепа у форми купе чији механизам покрећу коњи. Овај објекат се у русинском језику у Војводини чешће означава србизмом *сувач*”. У украјинским говорима источне Словачке налазимо и лексему *млиніца* „објекат у којем се налази механизам млина” (Sopolyha, 1976: 474). Форма *ml'iniца*, *mlinica* „део млина” присутна у источнословачким говорима (Buffa, 2004: 163).

мотика ж „алатка са гвозденим плоснатим делом на дрвеним држаљма за ручно окопавање земље”. Општесловенска лексема: У укр. *motika* (Bilodid, 1973: IV 810–811), (Mel'nyčuk ур., 1989: III 521), рус. *моты́ка* (Fasmer, 1986: II 665), слч. *motyka* (Machek, 1957: 375), пољ. *motyka* (Brückner, 1985: 345), (Boryś, 2005: 337), срп. *мотика* (Skok, 1972: II 460). У овој форми, лексема мотика је присутна у западноукрајинском бојковском *motika* (Onyškevyč, 1984: II 453) и источнословачким дијалектима: *motika* (Halaga, 2002: 435), (Buffa, 2004: 164), *motyka* (Balleková et al., 2006: 195). За украјинске говоре је такође карактеристична лексема *sana* (Dzendzelivs'kyj, 1959: 51).

мочиц -им „мочити конопљу у мочилима”. Општесловенска лексема: укр. *mochiti* (Mel'nyčuk ур., 1972: III 422), рус. *мочи́ть* (Fasmer, 1986: II 666), слч. *močiť* (конопе) (Machek, 1957: 371), пољ. *moszyć* (Brückner, 1985: 343), срп. *мочити* (Nikolić, 2007: 734). Од прасл. **močiti*. У бојковском говору проналазимо форму *mochiti* (Onyškevyč, 1984: I 455), источнословачки говори познају форму *močic* (Buffa, 2004: 163).

паздзере (и **паздерче**) с „остаци истрљене конопље који испадају из трлице”. Општесловенска лексема: укр. *паздір* (Mel'nyčuk ур., 2003: IV 254), рус. *па́здер* (Fasmer, 1987: III 185–186), слч. *pazderie* (Machek, 1957: 439), пољ. *paździez* (Brückner, 1985: 400–401), срп. *паздер* (Nikolić, 2007: 957). Од псл. **pazderъ*, *pozderъ*. Према Fasmer, у, у вези са лексемом *драти* префиксацијом са паз- или поз-. У западноукрајинском бојковском су са истим значењем присутне форме *паздеро*, *паздіря* (Onyškevyč, 1984: II 34), закарпатско *паздеріна*, *паздіре* (Sabadoš, 2008: 216). У источнословачким говорима проналазимо форме *pazdzere*, *pazdzir* (Halaga, 2002: 645), *pazdzere*, *pazdere*, *pazdzire* (Buffa, 2004: 201), *pazdzere* (Balleková et al., 2006: 755).

пайта ж „амбар, зидан са стране, поред куће”. Овај мађаризам *pajta* (Szarvas, 1891: II 1213) је у русинском језику, вероватно, прихваћен пре досељавања, с обзиром на источнословачко *pajta* (Halaga, 2002: 633), (Balleková et al., 2006: 699). Лексема је у украјинском језику присутна у форми *пóйтa* „објекат за снопове, за сушење дувана” (Mel’nyčuk ур., 1989: III 481). Лексема *pajta* је у мађарски језик дошла из јужнословенских језика где је присутна форма *pajata* (Skok, 1973: III 695), (Рамаћ, ПЗ). Мађарска форма сугерише да смо ову лексему могли прихватити и после досељавања.

парлаг м „необрађена земља, парлог”. Од мађ. *parlag* (Szarvas, 1891: II 1239). По Махеку мађарско *parlag* из словенских језика од префикса *pre-* *loh* и *ležati* са истим значењем „њива која је једну годину остављена необрађена како би одморила, прележала”. У русинском из мађарског које смо вероватно примили у старом крају. Томе у прилог иде и форма *парлаг* у украјинским западним говорима, бојковска форма *переліг* (Onyškevyč 1984: II 51). Блиске русинској су и источнословачке форме *parlak*, *parlagy* (Halaga, 2002: 640). Лексема се јавља код Словака у Војводини у форми *parlak* са значењем којим се означава необрађени, запуштени виноград али и уопште необрађена земља (Filip, 1984/5: 90).

пачески мн. „остаци од гребенања влакна”. Општесловенска лексема: рус. *пáчесы* мн. (Fasmer, 1987: III 223), слч. *pačesy* (Machek, 1957: 100), пољ. *pacześ* (Brückner, 1985: 390). Према Fasmer, у ова лексема је изведена од префикса *pa-* и *česati*, *češq* (Fasmer, 1987: III 223). У источнословачким говорима проналазимо форме *pačeski*, *pačesi* (Buffa, 2004: 196), *pačesky* (Balleková et al., 2006: 690).

плєвнїк (или **плєвнїкар**) м „објекат у коју се смешта плеву”. Лексеме су изведене од општесловенских именица *плева* (**pelva*) које се у словенским језицима јављају у следећим формама: укр. *полóва* (Bilodid, 1973: IV 87), (Mel’nyčuk ур., 2003: IV 496), рус. *полóва* (Fasmer, 1987: IV 312), слч. *pleva* (Machek, 1957: 459–460), пољ. *plewa* (Brückner, 1985: 418), (Boryś, 2005: 441), срп. *плева* (Nikolić, 2007: 934). Од псл. **pelva*. Форму идентичну русинској форми *плєвнїк*, налазимо у источнословачким говорима: *plevnik* (Halaga, 2002: 666), (Buffa, 2004: 209), *plevnik* (Balleková et al., 2006: 832).

плуг м „справа за орање земље”. Од нем. *Pflug* (Kluge, 1957: 545), (Duden, 1963: 506) или од глагола *plužiti* „вући се по земљи” (Mel’nyčuk ур., 2003: IV 455–456). У словенским језицима: укр. *плуг* (Bilodid, 1975: VI 595), (Mel’nyčuk ур., 2003: IV 455–456), рус. *плуг*

(Fasmer, 1987: III 287), слч. *pluh* (Machek, 1957: 463–464), пољ. *plug* (Brückner, 1985: 422), (Boryś, 2005: 447), срп. *пљуг* (Nikolić, 2007: 936). Стара позајмљеница присутна још у прасловенском периоду **plugъ*. У дијалектима карпатског ареала: у западноукрајинском бојковском *пљуг* (Opuškevuč, 1984: II 82) и источнословачком *pluh* (Halaga, 2002: 605), (Buffa, 2004: 208), (Balleková et al., 2006: 840).

пойд (и **пойдзик** дем.) м „просторија непосредно под кровом која је коришћена за смештање сакупљеног жита, кукуруза и сушење дувана”. Иста просторија мањих димензија означава се са деминутивном формом. Од именице *под* (псл. **rodъ*.) „доња површина просторије” са значењем „доња површина под кровом, изнад просторије” (Machek, 1957: 497). У источнословачким говорима се срећу форме: *pujd, pojd* (Halaga, 2002: 828), (Buffa, 2004: 234).

порвазок м „канап исплетен од конопље”. Деминутивном формом *порвацок* се означава канап мањих димензија. У основи ове речи је прасловенски корен **vorz* који је у превоју са **verz* (у порвисло) (Ramač, 1983: 163). Према Боришу од **porovozъ* (Boryś, 2005: 475). Сличне форме су присутне и у источнословачким говорима: *porvazěk* (Halaga, 2002: 728), *porvazek, porvašček* (Buffa, 2004: 217).

порвисло с „за везање снопова пшенице или друге житарице некада је кориштен уплетени раж, односно уже”. Општесловенска лексема: у укр. *перевѣсло* (Bilodid, 1975: VI 139), (Mel’nyčuk up. 2003: IV 339), рус. *перевясло* (Fasmer, 1987: III 236), слч. *povrieslo* (Machek, 1957: 477), пољ. *powrósto* (Brückner, 1985: 433), (Boryś, 2005: 475), срп. *повријесло* (Skok, 1972: II 18). Од псл. **poverslo*. У западноукрајинском хуцулском је забележена лексема *перевѣсло* (Zakrevs’ka, 1997: 135), а у источнословачким говорима имамо форме *porvislo* (Halaga, 2002: 728), и *porvislo, povrislo, povirislo, povereslo* (Buffa, 2004: 218).

пориско с „држаље”. Форма *пориско* је настала отпадањем почетног *то-* од *то-пориско* (Ramač, П609). Општесловенска лексема коју у словенским језицима налазимо у старијој форми са значењем одређене врсте секире: у укр. *топорісько, топоріице* (Bilodid, 1979: X 198), рус. (Fasmer, 1987: IV 79), слч. *topor* (Machek, 1957: 647), пољ. *topor* (Brückner, 1985: 573), (Boryś, 2005: 638). Од псл. **topogъ*. У западноукрајинским дијалектима (бојковском, хуцулском) срећемо ову старију форму са значењем „дрвена дршка секире” *топоріице* (Opuškevuč, 1984: II 296), (Pipaš, 2005: 194), а у источнословачким и упрошћени облик *porisko* (Halaga, 2002: 725), (Buffa, 2004: 217), (Balleková et al., 2006: 1005).

посцель (и **посцелка**) ж „од дасака ограничен простор у форми четвороугаоника у који се спремила посебно припремљена, нађубрена земља, за узгајање пресаде паприке, купуса сл.” Одговарајуће форме у говорима карпатског ареала проналасимо са основним значењем „кревет за лежање, спавање, одмор”: бојковско *постелѣнок* (Опушкевић, 1984: II 122), закарпатско *пóстіль* (Sabadoš, 2008: 266), хуцулско *пóстіль* (Zakrevs'ka, 1997: 155), (Piraš, 2005: 152). Са истим, основним значењем и у источнословачким говорима *poscel'*, *poscil'* (Buffa, 2004: 218).

пранік (и **пераци пранік**) м „пракљача”. У словенским језицима са овим значењем проналасимо паралеле у форми прости лексеми: укр. *пранік* (Mel'нучук ур., 2003: IV 556), рус. *праньник* (Fasmer, 1987: III 353), пољ. *pralnik* (Brückner, 1985: 434), срп. *пракљача* (Nikolić, 2007: 997). У украјинским западним дијалектима са одговарајућим значењем проналасимо: бојковско *пранник*, *пранник*, *праньник* (Опушкевић, 1984: II 133), закарпатској хуцулско *пранник* (Sabadoš, 2008: 279), (Piraš, 2005: 153). У источнословачким говорима *pranik*, *prajnik* (Buffa, 2004: 223).

прац -перем „ударати *прањиком* „пракљачом” како би намочено влакно било белје”. Општесловенска лексема: укр. *прати* (Mel'нучук ур., 2003: IV 556), рус. *прать* (Fasmer, 1987: III 355), слч. *prat'* (Machek, 1957: 481), пољ. *prac* (Brückner, 1985: 434), срп. *прати* (Nikolić, 2007: 998). Од прасл. **pъrati*. У бојковском и хуцулском говору је присутна форма *прати* (Опушкевић, 1984: II 133), (Piraš, 2005: 153), а у источнословачким говорима *prac* (Halaga, 2002: 754).

преса ж „прикључна машина за пресовање сламе, сена у бале”. Од нем. *Presse* (Kluge, 1957: 504). Овај интернационализам се среће и у укр. *прес* (Bilodid, 1976: VII 541), од фр. *presse* (Mel'нучук ур., 2003: IV 565), рус. *пресс* (Fasmer, 1987: III 361), слч. *pres* (Machek, 1957: 483), пољ. *prasa* (Brückner, 1985: 434), (Boryś, 2005: 479), срп. *преса* (Nikolić, 2007: 1023). Такође, и у источнословачком говору *presa* (Halaga, 2002: 785). Код војвођанских Словака присутна форма *preš* од нем. *die Presse* (Filip 1984/5: 90).

репчень ж „коровска биљка горушица, *Sinapsis arvensis*, се означава лексемом која је у русинском језику хунгаризам, од мађарске форме *repcényu* (Szarvas, 1891: II 1412). Претпоставља се да је ова лексема изворно словенског порекла (Ramač, 1983: 171). У закарпатском западноукрајинском говору се среће форма *pinčák* (Sabadoš, 2008: 308), а у источнословачком формално ближи облик

repšeň (Halaga, 2002: 845), *repšeň*, *repčiň* „*Raphanus raphanistrum*“ (Buffa, 2004: 238).

рошта ж „алатка у форми плитког цилиндра са мрежастим дном за прочишћавање зрна“. Мађаризам *rousta* је присутан и у источнословачким говорима *rošta* (Halaga, 2002: 852), *rošta*, *rošti* (Buffa, 2004: 242).

салаш м „кућа за становање са економским објектима у атару, на власниковом имању“. Лексема је у словенским језицима присутна са различитим значењима. У украјинском језику *салаш* значи „шатор, наткривено, ограђено место за овце“ (Mel’nyčuk ур., 2006: V 168), у слч. *salaš* „тор за овце са пастирском колибом или пастирска колиба“, (Machek, 1957: 536), пољ. *szalas* „примитиван, једноставан дом“ (Brückner, 1985: 540), (Boryś, 2005: 592), срп. *салаш* „исто“ (Skok, 1973: III 194). Овај стари хунгаризам *szállás* „ноћник“ (Szarvas, 1893: 55) значење „кућа за становање са економским објектом у атару“ у русинском језику је добио по досељавању (Ramač, C717). О старом значењу „пастирска колиба“ говоре и паралеле из дијалеката карпатског ареала. У западноукрајинским дијалектима: бојковско *салаш* „ограђено место за овце“ (Onyškevyč, 1984: II 201), закарпатско *салаш* „ограђено место за овце, ноћник“ (Sabadoš, 2008: 326), хуцулско *сáлаш* „привремени дом на пољу, колиба“ (Zakrevs’ka, 1997: 167), (Piraš, 2005: 170). Форму *salaš* са значењем „ограђено место за овце, ноћник“ налазимо и у источнословачким говорима (Halaga, 2002: 898). Код Словака у Војводини *sálaš* са значењем „кућа за становање са економским објектима у атару, на власниковом имању“ (Filip, 1984/5: 108).

стик м „палица којом се чистио плуг од налепљеног блата“. У украјинским дијалектима се срећу облици *истик*, *естик*, *гистик* (Dzendzelivs’kuj, 1959: 46). Идентичну форму налазимо у источнословачким говорима *styk* (Halaga, 2002: 980), *stik* (Buffa, 2004: 259).

трец -ем „одвајање влакна конопље од поздера помоћу трлице“. У укр. *тёрти* (Mel’nyčuk ур., 2006: V 558–559), слч. *triet’* (Machek, 1957: 658–659), пољ. *trzeć* (Brückner, 1985: 580), (Boryś, 2005: 648), срп. *трти* (Nikolić, 2007: 511–513). Од псл. **terti*. У бојковском и хуцулском говору је присутна лексема *тёрти* (Onyškevyč, 1984: II 286), (Zakrevs’ka, 1997: 183). Ближе по форми и значењу су паралеле у источнословачким говорима *trec* (Halaga, 2002: 1049), *tric* (Buffa, 2004: 287).

туляйка ж „гвоздени део на који се насађује дрвени део више ручних алатки.” Општесловенска лексема: у укр. *туліти* и *тулій*, *тулія* (Mel’пучук ур., 2006: V 671–672), рус. *туліть* (Fasmer, 1987: IV 117–118), слч. *tulit’ sa*, *tul’ajka* (Machek, 1957: 648), пољ. *tulić*, *tul* (Brückner, 1985: 584), (Boryś, 2005: 653), срп. *тулајка* (Dragin, 1991: 19). Од псл. *tulēja. Паралела *тулійки* мн. у украјинском бојковском дијалекту значи „ситна пера кокошке” (Onuškevuč 1984: II 306), а у источнословачком шарошком лексеми *tul’ejka*, *tul’ajka* значе „водир” (Buffa, 2004: 289).

фалат м „део веће површине, њиве, парче”. Од мађарског *falat* „исто” (Szarvas, 1893: III 759). Лексема је са истим значењем присутна у западноукрајинском бојкивском *fálat* (Onuškevuč, 1984: II 327), закарпатском *fálat* (Sabadoš, 2008: 397), хуцулском *fálat* (Zakrevs’ka, 1997: 195). Ово потврђује и Деже *фалат* „парче, део земље” (Деже, 1961: 172). Такође, и у источнословачким *falat* (Halaga, 2002: 246), (Buffa, 2004: 74). Према томе, ово је стари мађаризам у русинском језику.

фертал м „четвртина поља”. То је германизам *Viertel* који у русински дошао преко мађарског језика *fertály* (Рамач, 1983: 188). По Рамачу форма *фертал* је присутна и у карпатским украјинским говорима *фертал* и источнословачким говорима *fertal’* (Рамач, 1983: 188).

фурик м „ручна колица са једним точком за превоз терета” (*прости* ~, *муљарски* ~, *дрвени*, *железни* ~). Од немачког *Fuhre* „товар, кола” (Kluge, 2002: 223), (Duden, 1963: 167). Форму *фурик* налазимо и у источнословачким говорима *furik* (Halaga, 2002: 253), (Buffa, 2004: 79), па се може претпоставити да је она стари германизам.

хлїв м „објекат за стоку”. Лексема *хлїв* часц нашей праславјанскеј лексики *chlěvъ (Fasmer, 1987: 423). У говорима карпатског ареала имамо идентичне форме: бојкивско *хлив* (Onuškevuč, 1984: II 340), хуцулско *хлив* (Pipaš, 2005: 211), и источнословачко *chliv* (Halaga, 2002: 301), (Buffa, 2004: 105).

хотар м „атар, сеоско подручје”. Од мађарског *határ* „међа, граница” (MNL). Лексема је присутна и у словачком *chotár* (Machek, 1957: 203), и српском језику *атар* (Nikolić, 2007: 48). Такође, и у западноукрајинским бојкивском *хотарь* (Onuškevuč, 1984: II 345), хуцулски *хотáр* (Zakrevs’ka, 1997: 203), (Pipaš, 2005: 212) и источнословачким говорима *chotar* (Halaga, 2002: 304), (Buffa, 2004:

107). Код Словака у Војводини присутна лексема *xotár* (Filip, 1984/5: 108). Према томе, ово је стари мађаризам у русинском језику.

хробак м „инсект Vermes (Helminthes)”. Паралеле проналазимо у словенским језицима: укр. *xrobák* (Bilodid, 1980: XI 150), слч. *chrobák* (Machek, 1957: 206), пољ. *chrobak, robak* (Brückner, 1985: 184). Такође и у источнословачким говорима *chrobak* (Halaga, 2002: 304), (Buffa, 2004: 108).

цепли́ца ж „топла баштица у коју се сеје рана пресада” (Рамаџ, 858). Форма *тепли́ця* у украјинским језику значи „пластеник” (Bilodid, 1980: XI 78), (Mel’nyčuk ур., 2006: V 547–548). Од псл. *терпъ, торпъ. У говорима карпатског ареала проналазимо следеће форме: бојкивско *тепли́чина* (и *тепли́чка, тэплюшка*) „место где вода не мрзне” (Опушкевич, 1984: II 284), хуцулско *тепли́ця, теплі́чка* „природни извор где вода не мрзне и пластеник” (Zakrevs’ka, 1997: 182), (Pipaš, 2005: 190) и источнословачке *ceplica* „топла вода” (Halaga, 2002: 167).

церли́ца ж „дрвена справа која се користила за одвајање влакна конопље од поздера се зове, срп. трлица”. Паралеле налазимо у украјинском *тэрлиця, тэрниця* (Bilodid 1980: XI 87) од *терту* (Mel’nyčuk ур. 2006: V, 558–559), и пољском језику *cierlica* (Brückner, 1985: 63). Такође, ову форму налазимо у источнословачким говорима *cerlica* (Halaga, 2002: 167), *cerl’ica, terl’ica, carl’ica* (Buffa, 2004: 37). У украјинским западним говорима су присутне форме: *тэрниця*, у бојкивском (Опушкевич, 1984: II 285), *тэрлиця* у закарпатском и хуцулском (Sabadoš, 2008: 350), (Zakrevs’ka, 1997: 183), (Pipaš, 2005: 190).

чересло м „део плуга испред рала у облику ножа који сече земљу”. У српском језику се за означавање овог дела користи форма *цртало* (Nikolić, 2007: 1499). Општесловенска лексема: у укр. *чересло* (Bilodid, 1980: XI 308), рус. *чэресло* (Fasmer, 1987: IV 342), слч. *črieslo, čereslo, čerieslo* (Machek, 1957: 107), пољ. *trzosło, trzos* (Brückner, 1985: 583), (Boryš, 2005: 651). Од псл. *čerslo. Лексема се у овом облику среће у западноукрајинским: *чересло* (Dzendzelivs’kuj, 1969: 43), и источнословачким дијалектима: *čereslo* (Halaga, 2002: 184), *čereslo, čerislo, čirislo* (Buffa, 2004: 45). Полногласје није карактеристично за русински језик, а форма *čereslo* се сматра украјинизмом у словачком језику (Dzendzelivs’kuj, 1969: 43).

чесац -ешем „одвајање влакна конопље од поздера на гребенаљци”. Паралелу ове лексеме са основним значењем проналазимо у украјинском језику *чесати* (Mel’nyčuk ур. 2012: VI 311), рус. *чесать* (Fasmer, 1987: IV 349–350), слч. *česať* (Machek, 1957: 100), пољ. *czesać* (Brückner, 1985: 77). Од прасл. **česati*, *češq*. Речник хуцулског говора бележи форме *чесаний*, *чисаний*, *чисальний* „врста домаћег платна” (Zakrevs’ka, 1997: 211) У источнословачким говорима присутна је форма *česac* (Buffa, 2004: 46).

шеменец ж „1. бела, женска конопља, семењача; 2. семе конопље”: У украјинском језику присутна је форма *сіменець* (Mel’nyčuk ур., 1974: V 254), у пољ. *siemieniec*. У српском језику у Војводини *семењача* „биљка која се чува за семе” (Nikolić, 2007: 1213). Према Timko, западнословенска лексема (Timko, 1998: 47). У западноукрајинском хуцулском говору проналазимо форму *сіменець* са значењем „семе конопље” (Piraš, 2005: 174). С друге стране, у источнословачким говорима проналазимо форме које такође значе „семе конопље”: *setenec* (Halaga, 2002: 908), *šeteñec*, *šetiñec* (Buffa, 2004: 267). Русинска лексема *шеменец* је првобитно морала значити само „семе конопље”, а касније се почела користити и за означавање саме биљке женске конопље.

шмеце с „1. коров; 2. остаци код одређене прерађене биљке који нису за употребу или су слабог квалитета”. Лексема *шмеце* је општесловенска. У словенским језицима проналазимо следеће форме: укр. *смiття* (Bilodid, 1980: XI 409–410), (Mel’nyčuk ур., 2006: V 323), рус. *смётье* (Fasmer, 1987: III 687), слч. *smet’* (Horák, 1991: 635), пољ. *śmieci* (Brückner, 1985: 532), (Boryś, 2005: 617–618), срп. *смеће* (Nikolić, 2007: 1245). Од прасловенске форме **smetye*, а ово од глагола *mesti* (*metq*). У источнословачким говорима проналазимо идентичне форме са општим значењем: *šmece* (Halaga, 2002: 997), *šmec* (Buffa, 2004: 269).

шніц м „гљивично обољење гар (снет), *Ustilago f. Ustilaginae* које се јавља на појединим биљкама”. Општесловенска лексема: укр. *снiть* (Mel’nyčuk ур., 2006: V 336–337), слч. *snet’* (Machek, 1957: 564), пољ. *śnieć* (Brückner, 1985: 533), срп. *снет* (Nikolić, 2007: 1250). Од прасловенске форме **sněť*. У закарпатском говору *снiть* (Sabadoš, 2008: 336), а у источнословачком проналазимо форму *šñic* али и форму *šñec* (Buffa, 2004: 270), (Halaga, 2002: 999).

шнур м 1. „делови стабла диње, лубенице, краставца који се вуку по земљи” (*пушиц шнури*); 2. „канап за сушење дувана”. Канап који се користи за сушење дувана се зове *шнур*. Иста лексема се,

управо по асоцијацији на канап, користи за означавање стабла диње, лубенице и краставца које се вуче по земљи. Од немачког *Schnur*, ср.в.нем. *snour*, „гајтан, врпца” (Kluge, 1957: 673), (Duden, 1963: 619). У словенским језицима налазимо форме: укр. *шнур* (Bilodid, 1980: XI 503–504), рус. *шнур(ок)* (Fasmer, 1987: IV 462), слч. *šnúra* (Machek, 1957: 618), пољ. *sznur(ek)* (Brückner, 1985: 551), (Boryś, 2005: 605). Форма шнур „канап” је стари германизам који је прихваћен пре досељавања у Бачку, што потврђују и паралеле у западноукрајинском бојкивском говору *шнурок* (Опушкевућ, 1984: II 386), и хуцулском *шнур*, *шнурь* (Zakrevs’ka, 1997: 218), (Pipaš, 2005: 227). Идентичне форме налазимо и у источнословачким говорима *šnur* (Halaga, 2002: 1018), (Buffa, 2004: 278). Значење „делови стабла диње, лубенице и краставаца” може бити иновација створена у новом крају, с обзиром да ово значење не налазимо и у говорима карпатског ареала. Код Словака у Војводини форма *šnúra* са основним значењем „врпца” (Filip, 1984/5: 103). Истог порекла и лексема *šńira* „пергла” (Filip, 1984/5: 103).

шопа ж „објекат поред куће у којем се чувају пољопривредна оруђа и сл.”. Од нем. *Schuppen* (Ramač, 887), (Kluge, 1957: 684). Објекат поред куће у којем се чувају ратарске и повртарске алатке зове се *шопа*, а мањи објекат исте намене *шопка*. Лексема је у овој форми присутна и у другим словенским језицима: укр. *шóна* (Bilodid, 1980: XI 509), рус. *шона* „амбар” (Fasmer, 1987: IV 466), слч. *šopa* „за сламу, сено” (Machek, 1957: 618), пољ. *szopa* (Brückner, 1985: 551), (Boryś, 2005: 605), срп. *шупа* (Skok, 1973: III 423). Идентичне форме се налазе и у речницима у западноукрајинских говора: бојкивско *шóна* (Опушкевућ, 1984: II 386), хуцулско *шóна* (Zakrevs’ka, 1997: 218), (Pipaš, 2005: 227), такође и у источнословачким: *šopa* (Halaga, 2002: 1019), (Buffa, 2004: 278). Код војвођанских Словака присутна форма *šura* (Filip, 1984/5: 97).

шпарга ж „канап”. Стари мађаризам (*spárga*) (Рамач, 1983: 198).Томе у прилог говоре и паралеле из западних украјинских дијалеката, нпр. закарпатско *шпарга* (Sabadoš 2008: 423), хуцулско *шпáрга* (Zakrevs’ka, 1997: 219), (Pipaš, 2005: 228), али и источнословачких: *šparga* (Halaga, 2002: 1020), (Buffa, 2004: 278).

шпиц м „њива која има шпицаст облик / један шпицасти део”. Од нем. *Spitz* (Ramač, 1983: 54), (Kluge, 1957: 727), (Duden, 1963: 660). У овој форми такође и у мађ. *Spicc* (Szarvas, 1891: II 1602). У српском језику се са овом лексемом означава исто (Драгин, 1991: 74). Лексема је такође присутна и у западноукрајинском закарпатском *шпиц* са значењем „шпиц, врх обуће” (Sabadoš, 2008: 423), и у хуцулском *шпиц*

са општим значењем али не и са значењем „форма њиве” (Zakrevs’ka, 1997: 219), (Piraš, 2005: 228). У источнословацким говорима се ова лексема користи са значењем *špic* „шпиц, врх обуће” (Halaga, 2002: 1020), (Buffa, 2004: 278). Код војвођанских Словака *špicati (nôž)* (Filip 1984/5: 88).

штранг м „алатка за везање, повезивање терета од заплетених влакана конопље”. Од немачког *Strang* (Kluge, 1957: 755), (Duden, 1963: 685). Одговарајуће паралеле налазимо само у источнословацким говорима: *štrang* (Halaga, 2002: 1023), *štrang, štraneg* (Buffa, 2004: 280). Лексема *štrank* је присутна и код Словака у Војводини (Filip, 1984/5: 92).

шух м „мера за дужину; трећина метра” (*дзевецишухови, осемишухови коч*). Од нем. *Schuh* (30,48 цм) (Kluge, 1957: 682, 683), (Duden, 1963: 624). У западноукрајинском закарпатском језику *шух* “народна мера” (Sabadoš, 2008: 426), хуцулском *шух* (Zakrevs’ka, 1997: 222), (Piraš, 2005: 230), такође и у источнословачком *šuch* (Buffa, 2004: 238). Код Словака у Војводини се користи лексема *šuf* истог порекла са истим значењем (Filip, 1984/5: 98).

ЗАКЉУЧАК

На основу анализе, издвојили смо карактеристике које приближавају русинске лексеме источнословацким:

1. $\check{e} > a$) е, ’е (*мех (*měchъ) : mech; гушеніца (*v)ošēnica) : husenica, hušeñica; медведз (*medvěďъ) : medvedz, medzvedz*). б) а, ’а (*туляйка (*tulēja) : tul’ajka* (али и *tul’ejka*); *коляй (kolēja) : kol’aj* (али и *kolej*)). в) і, ’і (*мирка (*měra) : mirka; хлів (*chlěvъ) : chliv, шніц (*sněťъ) : šñic* (али и *šñec*));

2. $\varphi > y$: *друк (*droǫǫъ) : druk; луки (*lǫka) : luka и lúka; гушеніца (*v)ošēnica) : husenica, hušeñica;*

3. $\text{ę} > e$: *жац (*žęti, žьnq) : žac;*

4. $r > ar$: *гарсц (*grstъ) : harsc;*

5. $lъ > lo$: *клоче (*klъkъ) : kloče;*

6. $g > h$: *груда (*gruda) : hruda; гумно (*gumъno) : humno; плуг (*pluǫǫъ) : pluh;*

7. $-ti > -c$: *жац (*žęti, žьnq) : žac; мочиц (*močiti) : močic; чесац (*česati, češq) : česac; трец (*terti) : tres али и tric; прац (*pъrati) : prac;*

8. *t'* испред вокала предњег реда > (с') > с *цeрліца* (**terti*) : *cerlica* али и *cerl'ica*, *terl'ica*, *carl'ica*; *цeпліца* (**terľ*, *torľ*) : *ceplica*; *шмeцe* (**šmetъje*) : *šmece*;
9. *tort* > *trat*: *брана* (**borna*) : *brana*; *заграда* (**gordъ*) : *zahrada*;
10. *tert* > а) *tret*: *тpeц* (**terti*) : *trec* (али и *tric*); б) *teret*: *чeрeсло* (**čerslo*) : *čereslo* (али и *čerislo*, *čirislo*);
11. *telt* > *tlet*: *плeвнїк* (**pelva*) : *plevnik*;
12. *tolt* > *tlat*: *влaкнo* (**volkъno*) : *vlakno*; *глaвa* (**golva*) : *hlavka*;
13. сачувана група *dl*: *вїдлї* (**vidly*) : *vidly*, *vidli*; *вїделкї*: *videlky*).

Присутан је одређен број идентичних облика у русинском језику и западноукрајинским и источнословачким говорима: *луки* : *luka*; *друк* : *druk*; *гpyдa* : *hruda*; *гyмнo* : *humno*; *кocа* : *kosa*; *лaвкa* : *lavka*; *лoбoдa* : *loboda* (и *lebeda*); *лoпaтa* : *lorata*; *лoпyх* : *loruch*; *мoтїкa* : *motika*; *плyг* : *pluh*; *xpобaк* : *chrobak*.

Треба истаћи да су анализиране лексеме у највећој мери словенског порекла. Међу њима је мањи број лексема које су у прасловенски језик дошле из других језика а које данас држимо за прасловенски фонд нпр. *дpaбїнa* : *drabina*. Дакле, словенске лексеме су: *брана* : *brana*, *вїдлї* : *vidly*, *вїделкї* / *вїдолкї* : *videlky*, *вїмїчкa* : *vimički*, *влaкнo* : *vlakno*, *гapcц* : *harsc*, *глaвкa* : *hlavka*, *гліна* : *hlina*, *гpaдзeљ* : *hradzel'*, *гpyдa* : *hruda*, *гyмнo* : *humno*, *гyшeнїцa* (и *гyшeнїчкa*) : *hušeñica*, *дoлїнa* : *dolina*, *дpaбїнa* (*дpaбїнкї*): *drabina*, *друк* : *druk*, *жaц* : *žac*, *жeлeзo* (и *жeлeзкo*) : *žel'ezo*, *зaгpaдa* : *zahrada*, *кaбeл* : *kabel*, *кaмeњ* : *kateñ*, *клoчe* : *kloče*, *кoлeсo* : *kol'eso*, *кoлїяї* : *kol'aj*, *кocа* : *kosa*, *кoшap* : *košar*, *кoшїскo* : *košisko*, *лaвкa* : *lavka* / *lafka*, *лoбoдa* : *lebeda* / *loboda*, *лoпaтa* : *lorata*, *лoпyх* : *loruch*, *луки* : *luka*, *мeдвeдз* (и *мeдвeдзїк*) : *medvedz* / *medzvedz*, *мeтлa* : *metla*, *мex* : *mech*, *мeчїк* : *mečik*, *мїркa* : *mirka*, *млїн* : *mлин* (*mllin* и *mlyn*, *min*, *mлен*, *mlejn*), *млїнїцa* : *ml'iñica*, *мoтїкa* : *motyka*, *мoчїц* : *močic*, *пaздзepa* (и *пaздepчe*) : *razdzere* (*razdere*, *razdzire*), *пaчeскї* : *pačesky*, *плeвнїк* (или *плeвнїкap*): *plevnik*, *плyг* : *pluh*, *пoїд* (и *пoїдзїк* дем.) : *pujd*, *pojd*, *пopвaзoк* : *porvazek*, *пopвїслo* : *porvislo* (*povrislo*, *povirislo*, *povereslo*), *пopїскo* : *porisko*, *пoсцeљ* (и *пoсцeљкa*) : *poscel'* (*poscil'*), *пpaнїк* : *pranik* (*prajnik*), *пpaц* : *prac*, *пpeca* : *presa*, *стїк* : *styk* (*stik*), *тpeц* : *trec* (*tric*), *тулїякa* : *tul'ajka* (*tul'ejka*), *хлїв* : *chliv*, *xpобaк* : *chrobak*, *цeплїцa* : *ceplica*, *цeрліцa* : *cerl'ica*, *чeрeслo* : *čereslo* (*čerislo*, *čirislo*), *чeсaц* : *česac*, *шeмeнцy* : *šemeñec* (*šemiñec*), *шмeцe* : *šmece*, *шнїц* : *šñic* (*šñec*).

С друге стране анализирали смо и позајмљенице које проналазимо и у источнословачким говорима, шире на карпатском

ареалу. Ту су хунгаризми нешто бројнији: *богар* : *bogar* (*bomgar*), *газ* : *gaz*, *гордон* : *gorđan*, *коцка* : *koska*, *коч* : *koč* (*kuč*), *ланц* : *lanc*, *мажа* : *maža*, *метер* : *meter*, *матазин* : *magazin* (*magadzin*), *парлат* : *parlak*, *рошта* : *rošta*, *хотар* : *chotar*, *салаш* : *salaš*, *фалат* : *falat*, *фертал* : *fertal*, *репчењ* : *repčej*, *репчињ*.

Међу њима лексеме *коцка*, *пайта*, *парлат* представљају лутајуће речи, односно речи словенског порекла које су у мађарском језику промениле облик, а затим су у том новом облику прихваћене у одређеном словенском језику. Поред хунгаризама, присутни су и германизми: *вага* : *vaha*, *кабел* : *kabel*, *преса* : *presa*, *фурик* : *furik*, *шнур* : *šnur*, *шона* : *šona*, *шпарга* : *šparga*, *шпиц* : *špic*, *штранг* : *štrang* (*štraneg*), *шух* : *šuch*.

Иако код ових речи, за разлику од словенских, не можемо пратити развој речи и на тај начин расуђивати о пореклу или блискости, чини нам се да облик речи који је прихваћен такође говори о блискости одређеном језичком ареалу.

Мишљења смо да анализирани материјал потврђује блискост изабране ратарске и повртарске лексике Русина у Војводини са паралелама у говорима Источне Словачке.

Aleksandar Mudri

EASTSLOVAK PARALELS IN AGRICULTURAL LEXICON OF RUTHENIANS IN VOJVODINA

Summary

Historical circumstances contributed to the current Ruthenian language in Vojvodina, where traces of contact with several languages of the Carpathian area can be found. Migration of Ruthenians from parts of today's eastern Slovakia and north-eastern Hungary, only enriched these traces. In this paper, the focus will be on contrasting the Ruthenian language with Eastern Slovak dialects. More precisely, the agricultural lexicon of the Ruthenian language in Vojvodina will be paralleled to that of the Eastern Slovak dialects. In the paper, lexemes based on which conclusions can be drawn about the similarities of the lexemes of this subject area in the Ruthenian language in Vojvodina with the Eastern Slovak dialects are presented. Through the analysis, characteristics which support this claim are emphasized. Additionally, lexemes which have an identical form in Eastern Slovak and Western Ukrainian dialects are found. When it comes to the origin of these lexemes, they are mostly words of Slavic origin.

Key words: the Ruthenian language, Vojvodina, the Slovak language, Eastern Slovak dialects.

ЛИТЕРАТУРА

- Balleková, K. et al. (2006). *Slovník slovenských nářečí*, 2. Bratislava: Veda.
- Bilodid, I. K. et. al. (1970–1980). *Slovník ukrajinských jazyků*. Kyjiv: Akademiya nauk ukrajinských RSR, Naukova dumka. (Cyrilic)
- Brückner, A. (1985). *Etymologiczny słownik języka polskiego*. Warszawa: Wiedza Powszechna.
- Buffa, F. (2004). *Slovník Šarišských nářečí*. Prešov: Vydavateľstvo Nauka.
- Boryś, W. (2005). *Słownik Etymologiczny języka polskiego*. Kraków: Wydawnictwo literackie.
- Czambel, S. (1906). *Slovenská reč a jej miesto v rodine slovanských jazykov*. Turčiansky sv Martin: Nakladom vlastnym.
- Čarskij, V. (2011). *Rusinskij jazyk Serbii i Horvatii v svete jazykovykh kontaktov – lingvogenetičeskij aspekt*. Moskva: Marhotin. (Cyrilic)
- Děže, L. (1961), “K voprosu o venerskih zaimstvovanijah v zakarpatskih pamjatnikah XVI–XVIII vv.”, *Studia slavica*, 7, Budapest, s. 137–176. (Cyrilic)
- Dragin, G. (1991). Ratarska i povrtarska terminologija Šajkaške. *Srpski dijalektološki zbornik*, XXXVI, 621–708. (Cyrilic)
- Duden, K. (1963). *Deutsches Universalwörterbuch*. Mannheim: Bibliographisches Institut.
- Duličenko, A. D. (2009). *Jugoslavo Ruthenica, roboti z ruskeje filologiji i istoriji, II*. Novi Sad: Oddeljenje za rusinistiku. (Cyrilic)
- Dzendzelivs'kyj, J. O. (1969). *Ukrajinsk'ko-zaxidnoslov'jans'ki leksyčni paraleli*. Kyjiv: Akademiya nauk ukrajinských RSR. (Cyrilic)
- Fasmer, M. (1986–1987). *Ėtimologičeskij slovar' russkogo jazyka, I–IV, perevod s nemeckogo i dopolnenija členu-korrespondenta AN SSSR O. N. Trubačeva*. Moskva: Progress. (Cyrilic)
- Fejsa, M. (1992–1993). Ruski - bešeda, dijalekt či jazik. *Studia Ruthenica*, 83–105. (Cyrilic)
- Fejsa, M. (2006). Charakteristiki ruskoho jazika. U: M. Fejsa (Red.) (2006). *Rusini / Rusnaci / Ruthenians (1745–2005) I tom*. Novi Sad: IK Prometej - KPD DOK. 225–234 (Cyrilic)
- Filip, M. (1984/5). Lexikálne výpožičky z nemeckého a maďarského jazyka v reči Slovákov v Starej Pazove. *Zborník spolku vojvodinských slovakistov*, 6–7, 83–117.
- Gustavson, S. (1983). Ruski jazik u Jugoslaviji– dijachronija i sinchronija. *Tvorčosc*, 11, 20–30. (Cyrilic)
- Halaga, O. R. (2002). *Východoslovenský slovník*. Košice – Prešov: Universum.

- Homa, T. (2015). Popatrunki lingvistoch na pochodzenje ruskoho jazika. U: Mudri, A. & Sabadoš, S. (Red.) (2015). *Zbornjik robotoch z druhej ruskej naukovej konferenciji mladich naukovcoch i profesionalcoch*. Novi Sad: Zavod za kulturu vojvodjanskih Rusnacoch, 61–75. (Cyrilic)
- Horak, E. (1991). *Srbochorvátsko-slovenský a slovensko-srbochorvátsky slovník*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo.
- Karpenko, JU. O. (1971). *Materialy do slovnika bukovyns'kyx hovirok I-VI*. Černivci: Ministerstvo vyščoji y seredn'oji special'noji osvity. (Cyrilic)
- Kluge, F. (1957). *Etymologisches Wörterbuch der deutschen sprache*. Berlin: Walter de Gruyter & Co.
- Krajčovič, R. (1988). *Vývin slovenského jazyka a dialektológia*. Bratislava: Slovenske Pedagogické nakladateľstvo.
- Machek, V. (1971). *Etymologický slovník jazyka českého*. Praha: Československá academia věd.
- Mel'nyčuk, O. S. (1982–2006). *Etymolohičnyj slovník ukrajins'koji movy, I-VII*. Kyjiv: Naukova dumka.
- Mihaljević, M. (2002). *Poredbena gramatika slavenskih jezika -Fonetika-*. Zagreb: Školska knjiga.
- Mucskova, G, Muzikova K, Wambach V. (2012). *Praktická dialektológia (vysokoškolská príručka na nárečovú interpretáciu)*, Wien: Facultas Verlags- & Buchhandels AG.
- Mudri, A. (2012). Nazivi poljoprivrednih alatki i sprava kod vojvođanskih Rusina. *Slavistika*, 16, 182–198. (Cyrilic)
- Mudri, A. (2012). Nazvi budinkoch u poljodjilstve pri Rusnacoh u Vojvodini. *Švetlosc*, 1, 79–84. (Cyrilic)
- Mudri, A. (2013). Nazivi korova i biljnih parazita kod Rusina u Vojvodini. *Slavistika*, 17, 314–320. (Cyrilic)
- Mudri, A. (2013). Nazvi polja i časocoh polja pri Rusnacoch u Vojvodini. *Polyslav*, 16, 148–154. (Cyrilic)
- Mudri, A. (2013). Nazvi poljodjilskih mašinoch pri Rusnacoch u Vojvodini, Slov'jans'ka kul'tura ta pysemnist': mynule ta sučasnist', Užhorod. (Cyrilic)
- Mudri, A. (2014). Nazvi prevoznich sredstvoch u poljodjilstve pri Rusnacoch u Vojvodini, *Slavistika*, 18, 275–281. (Cyrilic)
- Mudri, A. (2014). *Poljodjilska leksika Rusnacoch u Vojvodini*. Novi Sad: Zavod za kulturu vojvodjanskih Rusnacoch. (Cyrilic)
- Mudri, A. (2015). Nazivi u vezi sa konopljom i preradom konoplje kod Rusina u Vojvodini, *Slavistika*, 19, 225–230. (Cyrilic)
- Mudri, A. (2015). Nazvi merocoh chtori še chasnuju u poljodjilstve pri Rusnacoch u Vojvodini. U: Živančević, I. et al. (Red.) (2014).

- Prvi međunarodni interdisciplinarnoi skup mladih naučnika društvenih i humanističkih nauka Konteksti*, 1, 129–136. (Cyrilic)
- Mulyčak, JU. (1995). Nazvy diljanok y jakisnyx riznovydiv zemli. *Naukovyj zbirnyk Muzeju ukrajins'koji kul'tury v Svydnyku*, 20, 282–289. (Cyrilic)
- Nikolić, M. (ur.) (2007). *Rečnik srpskoga jezika*. Novi Sad: Matica srpska. (Cyrilic)
- Onyškevyč, M. J. (1984). *Slovnnyk bojkivs'kyx hovirok I-II*. Kyjiv: Akademija nauk ukrajins'koji RSR. (Cyrilic)
- Pauliny, E, Ružička, J, Štolc, J. (1968). *Slovenská gramatika*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo.
- Pešikan, M. (1980). Osnovni strukturalni charakteristiki ruskej hlasovej sistemi. *Tvorčosc*, 6, 9–33. (Cyrilic)
- Pipaš, JU. (2005). *Materialy do slovnika hucul's'kyx hovirok*. Užhorod: Užhorods'kyj nacional'nyj universytet. (Cyrilic)
- Ramač Ju., Fejsa M., Medješi H. (1995). *Serbsko - ruski slovnjik I*, Novi Sad: Univerzitet u Novim Sadze. (Cyrilic)
- Ramač IO., Fejsa M., Medješi H. (1997). *Serbsko - ruski slovnjik II*. Beograd: Zavod za učebnjiki i nastavni sredstva. (Cyrilic)
- Ramač, Ja. (1993). *Kratka istorija Rusnacoh (1745–1918)*. Novi Sad: Grekokatoljicka parochija sv. Petra i Pavla Novi Sad. (Cyrilic)
- Ramač, Ja. (2007). *Rusnaci u Južnej Uhorskej (1751–1918)*. Novi Sad: Vojvodjanska akademija naukoh i umetnoscoch. (Cyrilic)
- Ramač, Ju. (1983). *Leksika ruskoho jazika*. Novi Sad: Univerzitet u Novim Sadze, Filozofski fakultet, Institut za pedagogiju, Katedra za ruski jazik. (Cyrilic)
- Ramač, Ju. (2006). *Gramatika ruskoho jazika*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva. (Cyrilic)
- Ramač, Ju. (2017). *Slovnjik narodnoho jazika*. Novi Sad: Filozofski fakultet – Odsek za rusinistiku, Zavod za kulturu vojvodjanskich Rusnacoh, Društvo za ruski jazik, literaturu i kulturu, Ruske slovo. (Cyrilic)
- Ramač, Ju., Medješi, G., Fejsa, M. (2010). *Rusko-serbski slovnjik*. Novi Sad: Filozofski fakultet Novi Sad, Odsek za rusinistiku, Zavod za kulturu vojvodjanskich Rusnacoh. (Cyrilic)
- Ripka, I. (1994). *Slovník slovenských nářečí, I*. Bratislava: Veda.
- Sabadoš, I. (2008). *Slovnnyk zakarpats'koho sela Sokyrnycja xusts'koho rajonu*. Užhorod: Užhorods'kyj nacional'nyj universytet. (Cyrilic)
- Skok, P. (1971–1974). *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika, I-IV*. Zagreb: JAZU.
- Sobol, E. (2005). *Slovník jezika polskiego*. Warszawa: Wydawnictwo naukowe PWN.

- Sopolyha, M. (1976). Narodne budivnyctvo ukrajinciv Sxidnoji Slovaččyny. *Naukovyj zbirnyk Muzeju ukrajins'koji kul'tury u Svydnyku*, 7, 387–476. (Cyrilic)
- Szarvas, G. (1890–1893). *Magyar Nyelvtörténi szótár, I–III*, Budapest: Kiadja Hornyánszky Viktor Akadémiai Könyvkereskedése.
- Tymko, O. (1998). *Botanična i zoolohična nomenklatura bačvan'skyx rusnakiv*, Užhorod: Užhorods'kyj deržavnyj universytet. (Cyrilic)
- Vlajinac, M. (1961). *Rečnik naših starih mera : u toku vekova, sv. 1.* Beograd: Naučno delo.
- Vlajinac, M. (1964). *Rečnik naših starih mera : u toku vekova, sv. 2.* Beograd: Naučno delo.
- Vlajinac, M. (1968). *Rečnik naših starih mera : u toku vekova, sv. 3.* Beograd: Naučno delo.
- Vlajinac, M. (1974). *Rečnik naših starih mera : u toku vekova, sv. 4.* Beograd: Srpska akademija nauka i umetnosti.
- Zakrevs'ka, JA. (1997). *Hucul's'ky hovirky-korotkyj slovnyk*. L'viv: Nacional'na akademija nauk Ukrajiny. (Cyrilic)
- <http://korpus.sk/dialect.html> (pristupljeno 29.09.2016.)

